

איגוד ערים
לאיכות הסביבה
נפת אשקלון

דו"ח שנתי 2025

אשקלון - קריית גת - שדרות - קריית מלאכי - באר טוביה
חוף אשקלון - לכיש - שפיר - יואב - שער הנגב

תוכן עניינים

1.....	דבר יושב ראש האיגוד.....
2.....	דבר מנכ"לית האיגוד.....
3.....	חברי מועצת האיגוד.....
4.....	חברי ועדות האיגוד.....
5.....	בעלי תפקידים באיגוד.....
6.....	יועצים לאיגוד.....
7.....	אודות האיגוד.....
8.....	מטרת האיגוד.....
10.....	נושאים מרכזיים שטופלו השנה.....
18.....	אירועי סביבה 2025.....
24.....	איכות אוויר.....
40.....	קרינה בלתי מייננת.....
43.....	מניעת רעש.....
45.....	פניות הציבור.....
49.....	פסולת ומיחזור.....
54.....	סביבה חקלאית.....
60.....	חינוך וקהילה.....
73.....	תעשייה.....
77.....	רישוי עסקים.....
81.....	תכנון סביבתי.....
87.....	פיקוח אכיפה וחירום.....

דבר יושב ראש האיגוד

הדו"ח השנתי של איגוד ערים לאיכות הסביבה נפת אשקלון לשנת 2025 משקף המשכיות, העמקה והתרחבות של העשייה הסביבתית באזור, גם על רקע מציאות מורכבת ומתמשכת. השנה המשכנו לפעול בנחישות לשמירה על בריאות הציבור ואיכות הסביבה, תוך התאמה מתמדת לאתגרים המשתנים ולצרכים העולים מן השטח.

נתוני הדו"ח מצביעים על המשך מגמות חיוביות בהגנה על הסביבה בנפת אשקלון, לצד התקדמות נוספת של הרשויות החברות באיגוד בתחומי הקיימות, ההתייעלות האנרגטית והפחתת מפגעים סביבתיים. הישגים אלה אינם מובנים מאליהם, והם תוצאה של עבודה מקצועית עקבית, שיתוף פעולה בין רשויות והובלת מדיניות סביבתית אחראית לאורך זמן.

במהלך השנה המשכנו לחזק את פעילות האכיפה והפיקוח בתחומי האוויר, הפסולת והחומרים המסוכנים, לצד קידום פתרונות מערכתיים וחדשניים, לרבות בתחום הפסולת החקלאית והכלכלה המעגלית. במקביל, הורחבה הפעילות החינוכית והקהילתית, מתוך הבנה כי שינוי עומק סביבתי נשען גם על מודעות, אחריות ושיתוף הציבור.

גם בשנת 2025 המשכנו לפעול בנחישות בזירה הציבורית והמשפטית אל מול גורמי ממשל, על מנת להבטיח כי שיקולי בריאות וסביבה יקבלו את המשקל הראוי בתהליכי קבלת ההחלטות. עמידתנו העקבית על עקרונות אלו משקפת את מחויבותנו הבלתי מתפשרת לתושבי האזור.

נוכח המשך המצב הביטחוני, שמרנו על רמת מוכנות גבוהה לחירום, לרבות חיזוק מערכי ההיערכות לאירועי חומרים מסוכנים, תרגול שוטף של הרשויות ושיפור מתמיד של הממשקים עם כלל גורמי החירום. חוסן סביבתי ותפקודי הוא חלק בלתי נפרד מהחוסן האזורי הכולל.

אנו מביטים קדימה ומתחייבים להמשיך להוביל עשייה סביבתית מקצועית, חדשנית ואחראית, בשיתוף כלל הרשויות החברות באיגוד, לטובת שמירה על איכות החיים, הבריאות והסביבה של תושבי האזור – היום ובעתיד.

בברכה,

תומר גלאם,

ראש העיר אשקלון ויו"ר האיגוד

דבר מנכ"לית האיגוד

הדו"ח השנתי שלפניכם מסכם את פעילות איגוד ערים לאיכות הסביבה נפת אשקלון לשנת 2025 - שנה אשר המשיכה להתאפיין במציאות ביטחונית מורכבת, לצד העמקה והרחבה של העשייה הסביבתית והקהילתית באזור.

גם השנה פעל האיגוד ברציפות ובנחישות למען שמירה על איכות הסביבה ובריאות הציבור, תוך התמודדות עם אתגרים מתמשכים והשפעותיהם על הרשויות והתושבים. חרף התנאים המורכבים, הצלחנו לקדם מהלכים משמעותיים בתחומי הליבה של האיגוד - איכות האוויר, ניהול פסולת, חומרים מסוכנים, חינוך סביבתי והיערכות לחירום.

בשנת 2025 הורחבה הפעילות בתחום הפסולת החקלאית, תוך מעבר משלבי פיילוט ליישום רחב יותר של פתרונות טיפול מתקדמים. במקביל, המשכנו לקדם ניטור, פיקוח ואכיפה סביבתית, לצד עבודה שוטפת מול גורמי רגולציה, במטרה לצמצם מפגעים ולהבטיח עמידה בתקנים סביבתיים מחמירים.

בתחום הקהילתי והחינוכי, העמקנו את התוכניות שהושקו בשנה הקודמת והרחבנו את היקפן. מיזמים כגון "טבע מרפא", "שדרות הטבע" ותוכניות חינוך סביבתי ביישובי האזור המשיכו להתפתח ולבסס את מקומם ככלים משמעותיים לחיזוק החוסן האישי והקהילתי. פעילות זו קיבלה משנה חשיבות נוכח הצורך המתמשך בתמיכה בתושבי האזור, ובפרט ביישובי עוטף עזה.

נוכח המציאות הביטחונית, המשכנו לחזק את היערכות הרשויות המקומיות למצבי חירום סביבתיים, לרבות תרגול תרחישים מורכבים, שיפור מוכנות לאירועי חומרים מסוכנים והטמעת נהלי עבודה מותאמים למצבי קיצון.

אני מבקשת להודות לצוות האיגוד המסור והמקצועי, למועצת האיגוד וליו"ר האיגוד, ראש העיר אשקלון תומר גלאם, על ההובלה והאמון, לשותפינו ברשויות המקומיות, לגורמי הממשלה, לארגוני החברה האזרחית ולתושבי האזור - על שיתוף פעולה מתמשך גם בתקופות מאתגרות.

נמשיך לפעול באחריות, במקצועיות ובמחויבות עמוקה לציבור, לחיזוק החוסן הסביבתי והקהילתי של נפת אשקלון וליצירת סביבה בטוחה, בריאה ובת קיימא לדורות הבאים.

בברכה,

מיטל אמיתי

מנכ"לית איגוד ערים לאיכות הסביבה נפת אשקלון

חברי מועצת האיגוד

ראש העיר אשקלון ויו"ר האיגוד	מר תומר גלאם
ראש המועצה האזורית שפיר, סגן ומ"מ יו"ר האיגוד	מר אדיר נעמן
ראש המועצה האזורית באר טוביה	מר בן כהן
ראש המועצה האזורית יואב	מר נתי לרנר
ראש המועצה האזורית חוף אשקלון וגזבר האיגוד	מר איתמר רביבו
ראש המועצה האזורית לכיש	מר בועז שלמה
סגן ראש העיר אשקלון וממונה איכות הסביבה	מר שי עמירה
חבר מועצת העיר קריית גת	מר שלומי בטיטו
מנהלת אגף איכות הסביבה ועיר ירוקה קריית גת	גב' הדס פדידה
מנכ"לית העיר שדרות	גב' לימור כהן
מנהל אגף איכות הסביבה קריית מלאכי	מר ניסים גלעם
מנהל התחום המוניציפאלי ומנהל מחלקת איכות הסביבה, מועצה אזורית שער הנגב	מר אלעד חורב

חברי ועדות האיגוד

ועדת כספים וכוח אדם

ראש המועצה האזורית חוף אשקלון - יושב ראש הוועדה	מר איתמר רביבו
ראש המועצה האזורית לכיש	מר בועז שלמה
ראש המועצה האזורית באר טוביה	מר בן כהן
מנהל התחום המוניציפאלי ומנהל מחלקת איכות הסביבה, המועצה האזורית שער הנגב	מר אלעד חורב
מנהלת אגף איכות הסביבה ועיר ירוקה קריית גת	גב הדס פדידה

ועדת מכרזים

ראש המועצה האזורית שפיר - יושב ראש הוועדה	מר אדיר נאמן
ראש המועצה האזורית יואב	מר נתי לרנר
סגן ראש העיר אשקלון	מר שי עמירה
מנהל אגף קידום ורישוי קריית מלאכי	מר ניסים גלעם
מנכ"לית העיר שדרות	גב' לימור כהן

בעלי תפקידים באיגוד

מנכ"לית	גב' מיטל אמיתי
מנהלת לשכה	גב' גילת גרייסמן סימון
ראש אגף פיקוח אכיפה וחירום	מר גיא זיגלבוים
מנהלת מחלקת תעשייה	גב' אסתי שרייבר
מנהלת מחלקת השתלמויות, פניות ציבור ואדמיניסטרציה	גב' שגית עשור
מנהל מחלקת איכות אוויר, קרינה ורעש	מר אורן עג'מי
מנהלת מחלקת פסולת ומיחזור	גב' אליה זריהן
רכז תפעול תחזוקה ובקרה על תחנות הניטור	מר יהונתן עובדיה
רכזת פיקוח תעשייה	גב' קריסטינה לשם
מנהלת חשבונות	גב' אביבית מנשרוף
מנהלת מחלקת תכנון ורישוי עסקים	גב' מירי תמיר
רכזת תכנון סביבתי	גב' שני מיכאלי
מנהלת מחלקת חינוך, קהילה והמכרז לחינוך סביבתי	גב' ניצן בן טל
מנהלת המערך לטיפול בפסולת חקלאית	גב' שגית אהרון
מנהלת מחלקת פיקוח על התשתיות	גב' מיכל כהן
רכזת חינוך סביבתי	גב' נירית שועה
מפקח סביבתי בתחום הפסולת החקלאית	מר איתמר מוסטקי
פקח סביבה בתחום התשתיות	מר עדי אלקיים

יועצים לאיגוד

יועצת משפטית לאיגוד	עו"ד לימור ספצ'ק
רואה חשבון האיגוד	רו"ח אברי אלבז
יועץ ISO לתחנות ניטור	מר יואב גבריאלי
תמיכה טכנית ומחשוב באיגוד	מר ליאור גבריאל
יועצת רגולציה סביבתית לאיגוד	עו"ד ד"ר ציפי איסר-איציק
יועץ סביבתי לאיגוד	מר אבי גולדשמיד
יועץ סביבתי לאיגוד	מר עומרי זילברמן
יועץ סביבתי לאיגוד	מר עידו רובינשטיין
ייעוץ אסטרטגי-תקשורת	מר יפתח קרמר דוידוביץ'
תובעת רשותית	עו"ד הילה רווח

אודות האיגוד

רשות	מספר תושבים	שטח בקמ"ר
אשקלון	184,460	48
קריית גת	78,146	8.4
שדרות	40,296	5
קריית מלאכי	29,958	4.6
באר טוביה	23,195	140
חוף אשקלון	21,061	181
לכיש	14,817	378
שפיר	14,819	82
שער הנגב	10,213	180
יואב	9,995	199

איגוד ערים לאיכות הסביבה נפת אשקלון הוקם בשנת 1979 מתוקף צו הקמה של שר הפנים. באיגוד חברות 10 רשויות מקומיות, שבהן מתגוררים כ-360 אלף תושבים בשטח נרחב של כ-1.5 מיליון דונם. מדובר באזור מגוון וחשוב מבחינת ערכי טבע, הכולל שמורות טבע, מצוק חופי, יערות, דיונות חול ונחלים, הנתון ללחצי פיתוח ובינוי שינוי ודורש ניהול מקצועי, אסטרטגי וארוך טווח.

להלן הרשויות לפי החלוקה הבאה:

4 ערים: אשקלון, קריית גת, קריית מלאכי ושדרות.

6 מועצות אזוריות: באר טוביה, חוף אשקלון, שער הנגב, יואב, לכיש, שפיר.

איגוד ערים לאיכות הסביבה נפת אשקלון מרכז ומטפל בכל הנושאים הסביבתיים, תוך קידום איכות הסביבה. בתחומי הנפה מתקיימת פעילות חקלאית ענפה ופועלים בה 17 אזורי תעשייה, הכוללים מפעלי מזון, משחטות, מפעלים כימיים, חברות היי-טק, ייצור מתכות ותעשייה כבדה. בנוסף, קיימות ופועלות בשטחנו תשתיות לאומיות, כגון קצא"א ותש"ן ו-9 תחנות כוח, בהן תחנת הכוח הפחמית רוטנברג באשקלון והתחנה החדשה, אלון גת מרכזי אנרגיה בקריית גת.

איגוד ערים מבצעים פיקוח ואכיפה סביבתית בדרגות שונות על למעלה מ-2,300 עסקים בעלי פוטנציאל להשפעה על איכות הסביבה.

מטרת האיגוד

מטרת האיגוד היא קידום איכות הסביבה בנפת אשקלון לטובת כלל הציבור בכלל רשויות הנפה, תוך שימת דגש על שמירת ערכי הטבע הקיימים באזור ומניעת מפגעים סביבתיים.

האיגוד פועל למען מטרה זו במגוון כלים מקצועיים בתחומי ניהול סביבה; ניהול מערך פיקוח ואכיפה לאיתור ולמניעת זיהומים ומפגעים סביבתיים, מערך ניהול וניטור אוויר, קרינה, רעש, קידום החינוך הסביבתי בנפה ועוד. בנוסף, האיגוד פועל למתן מענה לפניות הציבור, לליווי מקצועי של הליכי התכנון והבנייה ולקיום תנאים סביבתיים ברישיונות העסק ובהיתרים שונים - וזאת בשיתוף פעולה עם כלל הרשויות החברות באיגוד והרשויות הממשלתיות הרלוונטיות.

נושאים מרכזיים שטופלו השנה

נושאים מרכזיים שטופלו השנה

איתור וטיפול באירועי השלכת פסולת בשטחי הנפה

במהלך שנת הדיווח פעל האיגוד באופן שיטתי לאיתור, מניעה ואכיפה של השלכות פסולת בלתי חוקיות, באמצעות פיקוח יזום ושיתופי פעולה עם רשויות מקומיות וגופי אכיפה נוספים. פעילות זו משתלבת במדיניות האיגוד, הרואה באכיפה כלי מרכזי לצד הסדרה, הסברה ומניעה, לצמצום מפגעים סביבתיים ולהגנה על בריאות הציבור ומשאבי הטבע.

במסגרת פעילות זו טופלו מספר אירועים של השלכת פסולת שלא כדין, המשקפים את מגוון הכלים המופעלים על ידי האיגוד. כך, למשל, בפעילות פיקוח יזומה באזור התעשייה הדרומי באשקלון אותר אתר להשלכת פסולת פיראטית ברשות הרבים, אשר יצר מפגע סביבתי משמעותי. בעקבות פעולות חקירה אותרו האחראים להשלכת הפסולת, וננקטו נגדם צעדי אכיפה, לרבות חיוב בפינוי מלא של הפסולת והשבת המצב לקדמותו.

במקרה נוסף, בעקבות מידע שהתקבל במסגרת שיתוף פעולה בין רשויות, אותרה השלכת פסולת נזולית לוואדי בתחום מועצה אזורית שער הנגב. לאחר ביצוע פעולות מעקב ואיסוף נתפסה הביובית שביצעה את ההשלכה, וננקטו צעדי אכיפה הכוללים קנס כספי וחיוב בשיקום מיידי של השטח.

אירועים אלו מהווים דוגמא לפעילות האכיפה השוטפת של האיגוד, המתבססת על שילוב של פיקוח יזום, יכולות איתור ואיסוף ראיות והפעלת סמכויות אכיפה מנהליות ואחרות. מדיניות האיגוד מדגישה כי לצד ליווי והכוונה לגורמים הפועלים כדין, יינקטו צעדי אכיפה נחומים ומידתיים כלפי מפרי חוק, מתוך מטרה ליצור הרתעה אפקטיבית ולמנוע הישנות של עבירות סביבתיות.

האיגוד ימשיך לפעול בשיתוף כלל הגורמים הרלוונטיים, לחיזוק מערכי הפיקוח והאכיפה, לקידום מנגנוני מניעה והסדרה, ולהבטחת סביבה תקינה, בטוחה ובריאה לתושבי הנפה.

מיפוי ופיקוח סביבתי על מפעלי שיש בתחום הנפה

במהלך שנת 2025 יישם האיגוד פרויקט ייעודי למיפוי ולפיקוח על מפעלי שיש בתחום נפת אשקלון, במסגרת פעילות אגף פיקוח אכיפה וחירום, כחלק מתוכנית העבודה השנתית. מיקוד הפעילות בענף זה נבע מהפוטנציאל להשפעות סביבתיות הנלוות לפעילות, ובפרט פליטות אבק מינרלי ובוצת חיתוך הנוצרת בתהליכי עיבוד האבן, העלולות להשפיע על איכות האוויר, הקרקע ומקורות המים.

בשלב הראשון בוצע מיפוי שיטתי של פעילות מפעלי השיש הפועלים בתחום נפת אשקלון, אשר שימש בסיס לתיעוד פעולות הפיקוח. בהמשך לכן נערכו ביקורות יזומות ב-11 מפעלים, במסגרתם

נבחנה עמידת העסקים בדרישות הדין הסביבתיות החלות עליהם במסגרת רישיון העסק, וכן נבדקה תקינות התשתיות הסביבתיות והאמצעים למניעת מפגעים הקיימים במפעלים.

הביקורות התמקדו, בין היתר, בנושאים הבאים: מניעת מפגעי אבק ובוצת חיתוך, טיפול וניהול מי תהליך, קיום משטחי עבודה אטומים והטמעת אמצעים למניעת חלחול לקרקע וזיהום מקורות מים. פעילות זו נועדה לחזק את הפיקוח על הענף, לצמצם סיכונים סביבתיים פוטנציאליים ולשמור על בריאות הציבור והסביבה.

יישום החלטות ממשלה לחינוך סביבתי מבוסס מקום ביישובי עוטף עזה –

במהלך שנת הדיווח המשיך האיגוד, באמצעות מחלקת החינוך, ביישום תוכניות חינוך סביבתי ייחודיות בשדרות, שער הנגב וחוף אשקלון, בתמיכת המשרד להגנת הסביבה ובהתאם להחלטות ממשלה 566 ו-462. התוכנית מבוססת על גישת "חינוך מבוסס מקום", והיא נועדה להעמיק את ההכרות והחיבור ריגשי של התושבים עם הטבע, הסביבה וההיסטוריה המקומית, מתוך מטרה לחזק את תחושת השייכות, והחוסן האישי והקהילתי, בעיקר בזמני משבר ומציאות ביטחונית מורכבת.

במהלך השנה יושמו תוכניות חינוכיות ייעודיות לכל רשות מקומית, בהתאם להנחיות ולצרכים שעלו בוועדות ההיגוי הרשותיות. במסגרת זו, נערכו סיורים לימודיים, השתלמויות מקצועיות, סדנאות ופעילויות קהילתיות, בדגש על טיפוח המרחב הטבעי בשיתוף פעולה עם מוסדות החינוך והקהילה המקומית. במקביל, גובשו תוכניות המשך במסגרת החלטת ממשלה 462, לשם הבטחת רציפות והעמקת הפעילות.

גם שנת 2025 עמדה בצל השלכות מלחמת "חרבות ברזל", אשר השפיעה באופן משמעותי על יישובי העוטף. עם חזרת התושבים לביתם לאחר תקופת פינוי ממושכת, הותאמו הפעילות החינוכית לצורכי השעה תוך דגש על תהליכי ריפוי ושיקום הקשר למקום, ועידוד תחושת ביטחון ופיתוח מרחבי טבע מקומי לרווחת הציבור.

פעילות זו, משקפת את מדיניות האיגוד, הרואה בחינוך הסביבתי מרכיב אינטגרלי בקידום יעדי קיימות ובחזוק חוסן קהילתי (community resilience) תוך שילוב בין היבטים סביבתיים, חברתיים וחינוכיים. האיגוד ימשיך לפעול בשיתוף עם הרשויות המקומיות והמשרדים הממשלתיים הרלוונטיים להעמקת והרחבת הפעילות, כחלק מתהליך השיקום והפיתוח ארוך הטווח של יישובי העוטף. מרכז השתלמויות של האיגוד - העמקת ידע מקצועי והכשרה סביבתית

מרכז השתלמויות של האיגוד - העמקת ידע מקצועי והכשרה סביבתית

במהלך שנת 2025, השתתפו למעלה מ-300 משתלמים בפעילות מרכז השתלמויות של האיגוד, אשר כלל מספר מסלולי לימוד והכשרה מגוונים בתחומי הסביבה, הקיימות, שמירת הטבע וידיעת הארץ. מרכז השתלמויות מהווה מסגרת מקצועית ייחודית להעמקת ידע ולהקניית כלים יישומיים לעובדי המגזר הציבורי, עובדי הוראה ואנשי מקצוע בתחומי איכות הסביבה, קיימות, שמירת טבע וידיעת הארץ, וזאת כחלק ממדיניות האיגוד לחיזוק ההון האנושי והמקצועי בתחומים בעלי השלכות סביבתיות וציבוריות רחבות. במסגרת זו מושם דגש על פיתוח מיומנויות מקצועיות, והטמעת פרקטיקות סביבתיות מיטביות במרחב הציבורי והחינוכי.

תוכניות ההכשרה משלבות בין ידע תיאורטי לעשייה יישומית, ומותאמות לצרכים המשתנים של הגופים הציבוריים והקהילות הפועלות בתחום. בכך תורם המרכז לחיזוק יכולות היישום והאכיפה, לשיפור תהליכי קבלת החלטות ולשילוב שיקולים סביבתיים במערכות ציבוריות וחינוכיות. פעילות זו משקפת את מחויבות האיגוד לקידום מצוינות מקצועית, להטמעת תפיסות של קיימות ואחריות סביבתית, ולחיזוק התשתית המקצועית הנדרשת ליישום מדיניות סביבתית אפקטיבית ברמה המקומית והאזורית.

השתלמות מדברים ארצית -

במהלך שנת 2025 קיים האיגוד השתלמות מדברים ארצית, המוכרת על ידי המשרד להגנת הסביבה בה השתתפו כ-140 מדברים מכל רחבי הארץ. השתלמות נועדה להעמיק את הידע המקצועי ולקבל של העוסקים בתחום ההדברה, תוך חיזוק ההיבטים הנוגעים לשימוש מושכל ובטוח בחומרי הדברה, עמידה בדרישות הדין והרגולציה הסביבתית, וצמצום

סיכונים לבריאות הציבור ולסביבה. במסגרת זו הושם דגש על הקניית כלים מעשיים לביצוע עבודת ההדברה בהתאם לעקרונות של זהירות מונעת, אחריות מקצועית וניהול סיכונים. קיום ההשתלמות, בהכרה ובשיתוף פעולה עם המשרד להגנת הסביבה, משקף את מדיניות האיגוד לחיזוק ההון המקצועי בתחום בעל השלכות סביבתיות ובריאותיות משמעותיות, ולתמיכה בהטמעת סטנדרטים מקצועיים אחידים בקרב העוסקים בתחום. האיגוד ימשיך לפעול לקידום הכשרות מקצועיות ייעודיות, כחלק ממערך כולל של הסדרה, פיקוח והגברת המודעות לשימוש אחראי בחומרי הדברה, לטובת הגנה על הציבור והסביבה.

קורס פקחי סביבה -

במהלך שנת הדיווח (2025) המשיך האיגוד בהפעלת קורס הכשרה ייעודי לפקחי/ות סביבה מקרב עובדי רשויות מקומיות ומועצות אזוריות, במסגרתו התקיימו שלושה מחזורי הכשרה.

הקורס נועד להכשיר עובדי רשויות מקומיות לתפקיד פקחי סביבה, ולהקנות להם ידע מקצועי וכלים

מעשיים לביצוע סמכויות הפיקוח והאכיפה בתחומי איכות הסביבה. במסגרת ההכשרה נלמדים עקרונות דיני איכות הסביבה, סמכויות פיקוח ואכיפה, וכן מיומנויות לאיתור, תיעוד וטיפול במפגעים סביבתיים, תוך הקפדה על עקרונות של סבירות, מידתיות והליך מנהלי תקין.

התוכנית משלבת בין ידע תיאורטי להכשרה מעשית, ומתאמת לצורכי הרשויות המקומיות בהתמודדות עם אתגרים סביבתיים בשטח. עם סיום הקורס מוענקת למשתתפים תעודת הכשרה המוכרת לצורך הסמכת פקחי סביבה בהתאם להוראות הדין הרלוונטיות, ובכך מתאפשרת השתלבותם במערך האכיפה של הרשויות.

פעילות זו תורמת להרחבת מערך הפיקוח והאכיפה ברמה המקומית, לשיפור איכות השירות לציבור ולהגברת ההגנה על בריאות הציבור והסביבה, ומשקפת את מדיניות האיגוד לחיזוק ההון האנושי ולהטמעת סטנדרטים מקצועיים אחידים בקרב גורמי האכיפה.

השתלמויות לעובדי הוראה בשנת שבתון –

במהלך שנת הלימודים תשפ"ה קיים האיגוד שלושה מחזורים של סמינרים מקצועיים לעובדי הוראה בשנת שבתון, אשר התקיימו בשלושה מוקדים שונים בארץ: אילת, ים המלח וירושלים. בסמינרים השתתפו עשרות עובדי הוראה מרחבי הארץ. הסמינרים נועדו להעמיק את הידע

המקצועי של עובדי ההוראה ולהקנות להם כלים פדגוגיים עדכניים ויישומיים בתחומי הסביבה, הקיימות והחינוך הסביבתי. במסגרת זו שולבו תכנים עיוניים לצד למידה חווייתית בשטח, תוך התייחסות להיבטים מקומיים ואזוריים של מערכות אקולוגיות, אתגרי סביבה וניהול משאבים. הפעילות מהווה חלק ממדיניות האיגוד לקידום הטמעת תכנים סביבתיים במערכת החינוך, באמצעות חיזוק היכולות המקצועיות של צוותי ההוראה והרחבת ארגז הכלים הפדגוגי העומד לרשותם. בכך תורמת התוכנית להטמעת ערכי קיימות ואחריות סביבתית בקרב תלמידים וקהילות, ולהגברת המודעות הציבורית לנושאים סביבתיים.

מבצעי אכיפה – חוק הפיקדון

בשנת 2025 בוצע שיתוף פעולה בין מחלקת פסולת ומחזור ואגף פיקוח אכיפה וחירום של האיגוד נערכו ביקורות יזומות לבחינת עמידת בתי עסק בהוראות חוק הפיקדון על מכלי משקה. במסגרת זו בוצעו 12 מבצעי אכיפה ונבדקו כ-48 בתי עסק ברחבי הנפה. ממצאי הפעילות הצביעו על פערים ביישום הוראות החוק בחלק מבתי העסק, ובעקבות זאת הוחלט על הרחבת הפעילות לשנת 2026, הכוללת מיפוי מלא של בתי העסק וביצוע אכיפה שיטתית לאורך השנה. פעילות זו מהווה צעד משמעותי בחיזוק האכיפה הסביבתית ובהגברת יישום הוראות חוק הפיקדון.

חידוש הסמכה ISO/IEC 17025:2017

בשנת 2025 חודשה בהצלחה ההסמכה לתקן ISO/IEC 17025:2017 (תעודה מס' 0338) עבור מערך ניטור האוויר של האיגוד, הכולל 11 תחנות ניטור. ההסמכה ניתנה על ידי הרשות הלאומית להסמכת מעבדות ותקפה עד 15.05.2028. במהלך מבדק ההסמכה נסקרו, בין היתר, נהלי כיול ותיקוף, דוחות כיול שנתיים, תקינות מערכת הדיגום, ותהליכי בקרת איכות נתונים. לא נמצאו אי-התאמות מהותיות

מערך לטיפול בפסולת חקלאית – יישום תוכנית לחיזוק החוסן הסביבתי בעוטף עזה

בהתאם להחלטת ממשלה 4328 - לחיזוק החוסן האזרחי בשדרות וביישובי "עוטף רצועת עזה" יזם האיגוד את הכנתה של תוכנית תפעולית לטיפול בפסולת חקלאית, אשר נמצאת כיום בשלבי יישום בשטחי הנפה.

המערך שהוקם לצורך כך כולל תכנון ויישום של פתרונות מקומיים, פתרונות ביניים ופתרונות קצה, לצד הפעלת מנגנון פיקוח ואכיפה ייעודי לשטחים החקלאיים, התאמה של חוקי עזר יישוביים, ופעולות הסברה והטמעה מול החקלאים.

האיגוד רואה בתחום זה לא רק אתגר, אלא גם הזדמנות להפיכת פסולת חקלאית למשאב – באמצעות עידוד יוזמות לייצור קומפוסט, דשנים, חומרי גלם, רפד ללולים ואנרגיה מתחדשת. פעילות זו תורמת לצמצום תופעת השריפות הפיראטיות ולהפחתת זיהום הקרקע והאוויר, תוך שמירה על איכות הסביבה הכפרית.

בשנת 2025 המשיך המערך לטיפול בפסולת חקלאית לחזק את תשתיות הניהול הסביבתיות בנפת אשקלון, תוך התאמת המענה לצורכי הרשויות והחקלאים. השנה סומנה בקפיצת מדרגה

מקצועית שכללה גיוס מפקח ייעודי לסביבה חקלאית, במטרה להוביל פיקוח ממוקד, ללוות חקלאים בשטח ולהטמיע נהלי טיפול נכונים ובר קיימא. נוסף על כך, האיגוד הרחיב משמעותית את פעילות האכיפה: סיורים תכופים, זיהוי מוקדים רגישים, טיפול בשריפות גזם והגברת המעקב אחר פסולת פלסטיק וצמחייה, מה שהוביל להפחתת מפגעים ויצירת אחריות סביבתית מתמשכת בשטחים החקלאיים

2025 הייתה גם שנת מימוש בשטח: בהתאם לתוכנית היישומית ובהמשך לפעילות מיפוי רחבה, המערך הוביל פינוי רוחבי של אתרי פסולת חקלאית פיראטית ביישובי תקומה במועצה האזורית חוף אשקלון. המהלך כלל איתור אתרים בלתי מוסדרים, פינוי מלא של פסולת על סוגיה והשבת הקרקע למצבה התקין – צעד שהביא לשיפור משמעותי בנראות, בהפחתת סיכוני שריפות ובחיזוק שיתוף הפעולה עם המועצה והחקלאים.

לצד הפעילות בשטח, קידם המערך מהלכים אסטרטגיים ארוכי טווח: המשך פיתוח ארבעה מפח"קים בשער הנגב וביצוע תוכנית מיפוי מקיפה של אתרי פסולת לפי רמות סיכון בשטחי תקומה. כמו כן, שולבו מאמצי הסברה נרחבים והתקיימו פגישות עם מועצות וחקלאים כדי להתאים פתרונות טיפול במקור החל משיטות לטיפול בגזם ועד תובנות כלכליות לטיפול בפלסטיק חקלאי. שילוב פעולות זה חיזק את יסודות העבודה הרב מערכתית וסימן את 2025 כשנה של חדשנות והעמקה מקצועית של המערך כולו.

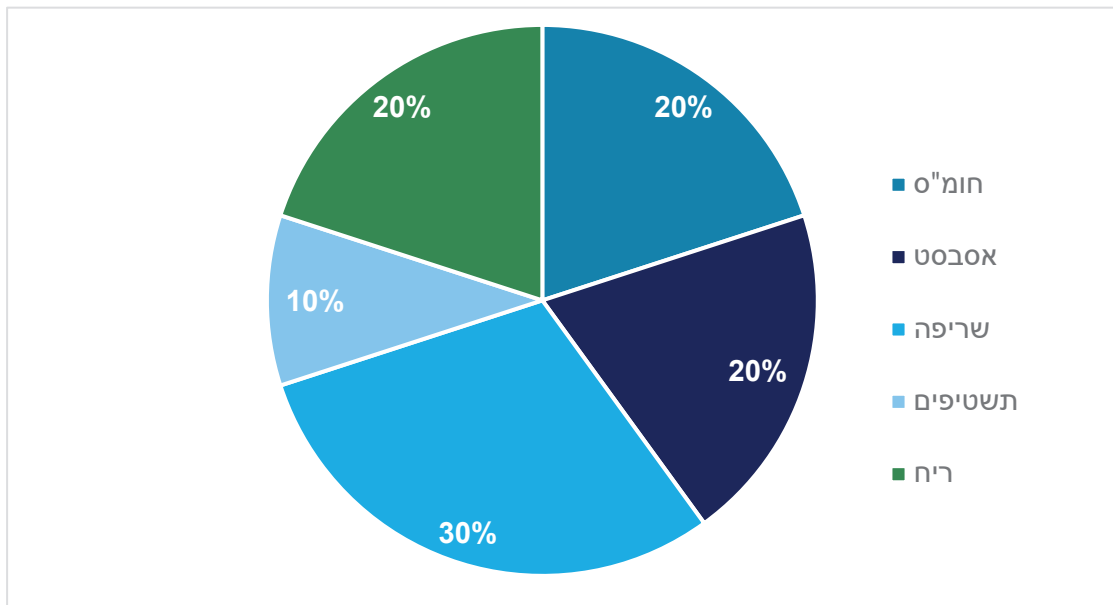

אירועי סביבה 2025

אירועי סביבה 2025

מערך הכוננות של האיגוד מספק מענה חירום סביבתי לאורך כל שעות היממה בכל ימות השנה, במקרים של אירועי סביבה אקוטיים הדורשים בחינה ומענה מידיים, בתיאום עם מוקד החירום של המשרד להגנת הסביבה. אנו רואים חשיבות עליונה באופן הטיפול באירועים סביבתיים בדרך המהירה והיעילה ביותר. האיגוד משמש כמגיב שני באירועי חומרים מסוכנים, 24 שעות ביממה, 7 ימים בשבוע תוך שימוש במכשירי ניטור, גילוי וזיהוי ואמצעי המיגון הנדרשים לטיפול באירועים אלו.

בשנת 2025 טיפל האיגוד באירועי סביבה לפי החלוקה הבאה:

תרשים 1: חלוקת אירועי הסביבה בשנת 2025 לפי נושאים

תמונה 1: שריפה בתחנת הכח

מבצע "עם כלביא"

עם תחילת מבצע עם כלביא השתתף האיגוד בביקורות מוכנות לאירוע חירום לפי הצווים שקיבלו העסקים הרלוונטיים ביחד עם פיקוד העורף והמשרד להגנת הסביבה. היכרות האיגוד עם העסקים עצמם ואנשי הקשר הרלוונטיים בהם תרמה בצורה משמעותית לביקורות, בהן נבדקה העמידה בנדרש בצווי פקע"ר, ובכך סייעה באופן משמעותי להגנה על הסביבה ועל תושבי הנפה.

תמונה 2: ביקורת ציוד מיגון לאירוע חומ"ס

תמונה 3: ביקורת בית קירור אמוניה

תרגילי מוכנות לתרחישי חירום ברשויות האיגוד

גם השנה השתתף האיגוד בתרגילי החירום שנערכו ברשויות האיגוד, הרשויות תורגלו בתרחישי מלחמה ומענה לאירועי חירום בהתאם לתרחישי היחוס הרלוונטיים. בתרגילים בהובלה של נפת לכיש של מחוז דרום בפיקוד העורף ורשות חירום לאומית יתנו ההיבטים הסביבתיים של אירועי החירום הכללו גם מענה לאירועי חומ"ס.

תמונה 4: הערכת מצב עיריית אשקלון

תמונה 5: הערכת מצב מועצה אזורית שפיר

תמונה 6: תרגיל חירום אירוע חומרים מסוכנים בשיתוף כב"ה אשקלון

אירועי חירום של זיהום אוויר כתוצאה משריפות

כפי שניתן לראות בפילוח אירועי הסביבה לנושאים (תרשים 1), החלק משמעותי של אירועי הסביבה נסוב סביב שריפות, זיהום האוויר ומטרדי הריח כתוצאה מהן. באירועים מסוג זה יוצא כונן האיגוד לערוך ניטור של האיכות האוויר עם מד חלקיקים, וניתנות הנחיות לציבור במידת הצורך. במידה וישנה מעורבות של אסבסט בשריפה ניתנות גם הנחיות להמשך טיפול לפי הנדרש בחוק.

תמונה 7: שריפות חקלאיות במושב ערוגות

תמונה 8: שריפות חקלאיות במשוואות יצחק

תמונה 9: דוגמא למכשיר ניטור אוויר מד חלקיקים

מחלקת איכות אוויר

איכות אוויר

השפעת איכות האוויר ורגולציה

איכות האוויר שאנו נושמים משפיעה ישירות על בריאות הציבור. זיהום אוויר עלול לגרום למחלות נשימה ולמגוון בעיות בריאותיות, ולכן קיים צורך במערך ניטור רציף, המספק נתונים מדויקים על מצב איכות האוויר באזורי פעילות האיגוד.

השפעות בריאותיות

האיגוד עוקב אחר מזהמי אוויר הידועים בהשפעתם הבריאותית, ביניהם חלקיקים נשימים עדינים (PM2.5), כלל תחמוצות חנקן (NO_x), אוזון (O₃) וגופרית דו-חמצנית (SO₂).

חשיפה ממושכת למזהמים אלה עלולה להוביל להחמרת מחלות נשימתיות, לתסמינים בריאותיים בקרב אוכלוסיות רגישות ולפגיעה באיכות החיים.

מסגרת רגולטורית ועבודת האיגוד

- חוק אוויר נקי, תשס"ח-2008, קובע את מסגרת העבודה הרגולטורית שעל פיה פועל האיגוד:
- החוק קובע 28 מזהמים להם נקבעו ערכי סביבה מחייבים, וכן 89 מזהמים נוספים להם נקבעו ערכי ייחוס, המשמשים להערכת השפעה סביבתית אך אינם מחייבים רגולטורית.
 - ניטור איכות האוויר - הפעלת תחנות ניטור לאיסוף וניתוח נתוני איכות האוויר בזמן אמת, מעקב אחר מזהמים והשוואה לערכי סביבה מוגדרים.
 - פיקוח על מקורות פליטה - מעקב רציף אחר פליטות מזהמים מארובות תחנות כוח, מפעלים ומתקני דלק.
 - שילוב היבטי איכות אוויר בתהליכי תכנון ובנייה - האיגוד מספק חוות דעת סביבתיות על תוכניות בנייה, אזורי תעשייה ומתקנים פוטנציאליים לפליטת מזהמים.

מטרות ותפקידי מערך הניטור

מעריך הניטור מופעל במטרה:

- לספק לציבור מידע אמין וזמין על מצב איכות האוויר בזמן אמת.
- לאפשר ניתוח מגמות ארוכות טווח והשוואה לשנים קודמות.
- לתמוך במחקרים סביבתיים ולשמש בסיס לקבלת החלטות מבוססות נתונים.
- לשקף את השפעות פעילות תעשייתית ותחבורתית על איכות האוויר המקומית.
- לאפשר מעקב אחר אפקטיביות צעדי הפחתת פליטות מזהמים בתחנות כוח ובמפעלים.

תחומי הפעילות של מחלקת איכות אוויר:

1. ניטור איכות האוויר

- הפעלת 11 תחנות ניטור לבדיקת איכות האוויר, בהתאם להנחיות הממונה על איכות האוויר (מנ"א) ולתקן ISO/IEC 17025.
- בקרת איכות הנתונים, כולל אימות ודיגול נתונים והבטחת רציפות תפעולית של תחנות הניטור.
- ניהול חברות תחזוקה ואבטחת איכות, לרבות תחזוקה שוטפת, שדרוג והחלפת ציוד ניטור בתחנות.
- הכנת דו"חות ניטור חודשיים ושנתיים, פרסומם והעברתם למרכז הניטור הארצי.
- פיקוח על נתוני הניטור הרציף בארובות של 9 תחנות כוח, ביניהם:
 - א. רוטנברג, צפית ואיתן (חברת החשמל לישראל);
 - ב. דוראד אנרגיה אשקלון;
 - ג. דליה אנרגיות - כפר מנחם;
 - ד. תחנת הכוח במתקן ההתפלה אשקלון – ג'נריישן אנרגיה;
 - ה. IPM באר טוביה;
 - ו. אלון גת מרכזי אנרגיה וצומת אנרגיה OPC.
- פיקוח על 10 תחנות ניטור נוספות של חברת החשמל ותחנות כוח פרטיות בנפת אשקלון. נתוני הניטור משודרים למרכז הבקרה של האיגוד ולציבור דרך מנ"א.
- פיקוח על פליטות מזהמים מסוג BTEX (בנזן, טולואן, אתילבנזן, קסילן) מארבעה תחנות ניטור השייכות ומופעלות על ידי חברת קצא"א.
- פיקוח על תחנת ניטור בכפר הנופש אשקלון, בבעלות חברת שברון, המנטרת מזהמים קריטריונים ו-BTEX כחלק ממעקב סביבתי אחר פעילות אסדת קידוח הגז תמר.

2. תעשייה, תכנון ופניות ציבור

- מתן חוות דעת סביבתיות - בדיקות סקרי ריח, תסקירי השפעה על הסביבה, תוכניות והיתרי בנייה בהיבט זיהום אוויר וריחות ממקורות תעשייתיים ומסחריים.
- איתור וטיפול במטרדי ריחות - תעשייה, חוות לולים, מפעלי בטון, תנורי הסקה ביתיים, שריפות גזם חקלאי, פסולת ועוד.
- השתתפות במערך הכוננות של האיגוד – מתן מענה לאירועי סביבה בתחום הנפה, לרבות זיהומי אוויר, אירועי חומרים מסוכנים ומפגעי ריח.
- טיפול בפניות ציבור - בשנת 2025 טיפלה המחלקה ב-20 פניות בנושאי איכות אוויר וריח, לרבות תלונות תושבים ובעלי עסקים.
- רישוי עסקים - המחלקה מטפלת בהיבטי איכות אוויר וריח בתהליכי רישוי עסקים, בהתאם לחוק רישוי עסקים.

מערך ניטור אוויר

- איסוף וניתוח נתונים בזמן אמת - נתוני הניטור מועברים למרכז הבקרה של האיגוד ומעובדים לממוצעים חצי שעתיים, שעתיים, יומיים, חודשיים ושנתיים. הנתונים משודרים בזמן אמת למשרד להגנת הסביבה ולשירות המטאורולוגי.
- כיול רציף של מכשירי הניטור - כל מכשיר עובר כיול אוטומטי אחת ל-24 שעות ומתבצעת בקרת נתונים יומית, פעמיים ביום על פי הוראות הממונה.
- עדכון נתוני איכות האוויר לציבור - נתוני הניטור מתעדכנים באתר המשרד להגנת הסביבה בכתובת: air.sviva.gov.il
- כיול שנתי על ידי גורם חיצוני - כיול חיצוני מתבצע אחת לשנה לבדיקת אמינות המכשירים, כאשר תוצאות הדוחות עד כה מעידות על רמת אמינות גבוהה של מערך הניטור.
- פרסום דוחות חודשיים ושנתיים - לאחר בדיקה ואישור על ידי רכז תחנות הניטור ומנהל מחלקת איכות האוויר, הדוחות נשלחים למשרד להגנת הסביבה ומפורסמים באתר האיגוד.

תמונה 10: תחנת ניטור אוויר בעיר שדרות

תמונה 11: מפת פיזור תחנות הניטור בנפת אשקלון

פרמטרים מטאורולוגיים						מזהמים נמדדים				שם התחנה
W	R	T	U	B	S	PM2.5	O ₃	SO ₂	NOX	
✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	ארז
✓	✓	✓	✓	×	×	✓	✓	✓	✓	אשקלון שמשון
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	אשקלון גן הוורדים
✓	✓	✓	✓	×	×	×	✓	✓	✓	גברעם
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	כפר מנחם שכונת הרחבה
✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	כרמיה
✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	מבקיעים
✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	קריית גת
✓	✓	✓	✓	×	×	✓	✓	✓	✓	קריית מלאכי
✓	✓	✓	✓	×	×	✓	×	✓	✓	שדה יואב
✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	שדרות
מקרא מזהמים ופרמטרים מטאורולוגיים										
כיוון ומהירות הרוח						W	כלל תחמוצות חנקן			NOX
טמפרטורה						T	גופרית דו-חמצנית			SO ₂
לחות						U	אוזון			O ₃
גשם						R	חלקיקים נשימתיים עדינים			PM2.5
קרינת שמש						S				
לחץ ברומטרי						B				

טבלה 1: סוגי המזהמים הנמדדים בתחנות האיגוד

מספר חריגות מותר	זמן מיצוע	ערך ב-PPB (חל"ב) ¹	ערך במיקרוגרם למ"ק	המזהם
8	שעה	134	350	גופרית דו-חמצנית (SO ₂)
4	יממה	19	50	
	שנה	8	20	
	חצי שעה	500	940	כלל תחמוצות חנקן (NOX)
	יממה	298	560	
8	שעה	106	200	חנקן דו חמצני (NO ₂)
	שנה	21	40	
10	8 שעות	71	140	אוזון (O ₃)
18	יממה		37.5	חלקיקים נשימים עדינים PM2.5
	שנה		25	

טבלה 2: ערכי סביבה כמפורט תקנות אוויר נקי (ערכי איכות אוויר)(הוראת שעה)(עדכון), התשפ"ב-2022

¹ PPB - parts per billion; חל"ב - חלקיקים למיליארד

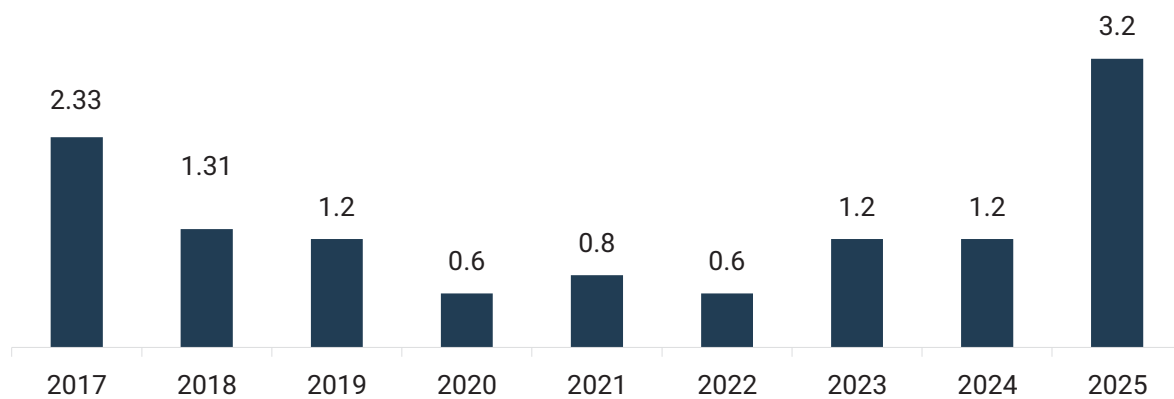
ניתוח נתוני הניטור לשנת 2025

גופרית דו-חמצנית SO₂

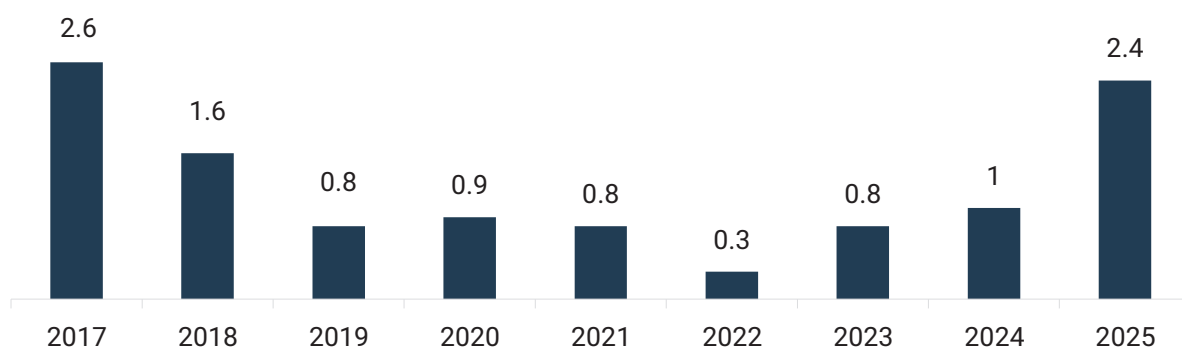
טבלה מספר 3 מציגה מדידות גופרית דו-חמצנית - תרכובת גזית הנפלטת לאוויר משריפת דלקים שמכילים גופרית (פחם, מזוט, סולר) בתעשייה ובתחנות כוח לייצור חשמל וכן מתהליכי ייצור שונים בתעשייה. האפקטים השליליים של המזהם כוללים פגיעה במערכת הנשימה, הפיכה באטמוספירה לאירוסול חומצה גופרתית וחלקיקי גופרה שניוניים (קטנים מ-1 מיקרון), הגורמים להשפעות בריאותיות חמורות, לצד תופעות של אובך וירידה בראות, גשם חומצי ונזק לצמחייה ולמבנים (שיש, ברזל).

תחנה	ממוצע שנתי	ריכוז שעתי מרבי	ריכוז יממתי מרבי
ארז	2.9	22.5	6.0
אשקלון שמשון	2.4	27.0	6.6
אשקלון גן הוורדים	3.4	43.0	10.2
גברעם	3.7	21.5	6.3
כפר מנחם שכונת הרחבה	3.1	33.3	6.8
כרמיה	2.9	34.6	6.3
מבקיעים	3.1	65.2	6.8
קריית גת	2.6	54.0	9.4
קריית מלאכי	4.5	80.2	18.9
שדה יואב	3.4	32.5	7.1
שדרות	3.1	22.8	6.8
ערך סביבה	20	350	50
מספר ערכים מותר מעל התקן		8	4

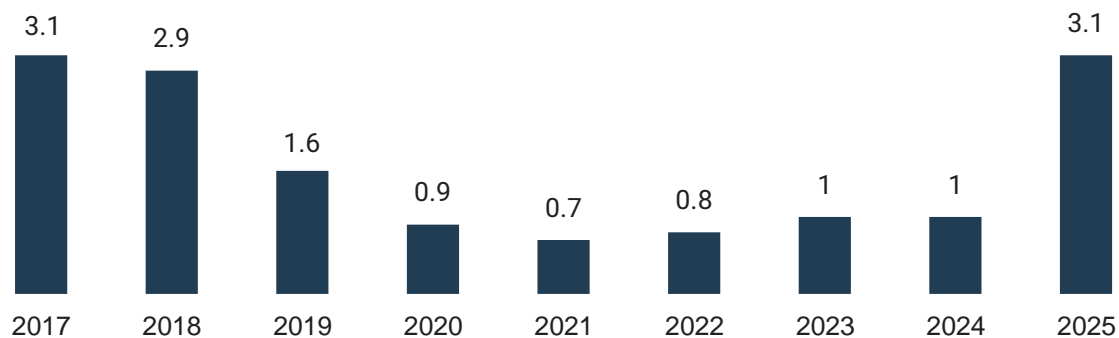
טבלה 3: ערכי הגופרית הדו-חמצנית שנמדדו בתחנות השונות בשנת 2025 (מיקרוגרם למ"ק)

תרשים 2: ריכוז גופרית דו-חמצנית בממוצע שנתי בכל תחנות האיגוד (מיקרוגרם למ"ק)

תרשים 3: ממוצעים שנתיים של ריכוזי גופרית דו-חמצנית באשקלון (מיקרוגרם למ"ק)

תרשים 4: ממוצעים שנתיים של ריכוזי גופרית דו-חמצנית בתחנת הניטור במבקיעים, מועצה אזורית חוף אשקלון (מיקרוגרם למ"ק)

הממוצעים השנתיים נותרו נמוכים משמעותית מערך הסביבה (הממוצע השנתי הגבוה ביותר עמד על 4.5 מיקרוגרם למ"ק, לעומת ערך סביבה של 20 מיקרוגרם למ"ק). בשנת 2025 נרשמה עלייה קלה בממוצעים השנתיים ביחס לשנתיים הקודמות. עלייה זו אינה משקפת שינוי אמיתי באיכות האוויר, אלא נובעת משינוי טכני בשיטת כיול המכשירים שבוצע באמצע שנת 2024. השינוי נועד לשפר את יציבות הנתונים המוצגים לציבור ואושר מבחינה מקצועית. מגמת הירידה הרב-שנתית בריכוזי הגופרית הדו-חמצנית, הנובעת בעיקר מהמעבר לגז טבעי בתחנות הכוח ובתעשייה, נמשכת.

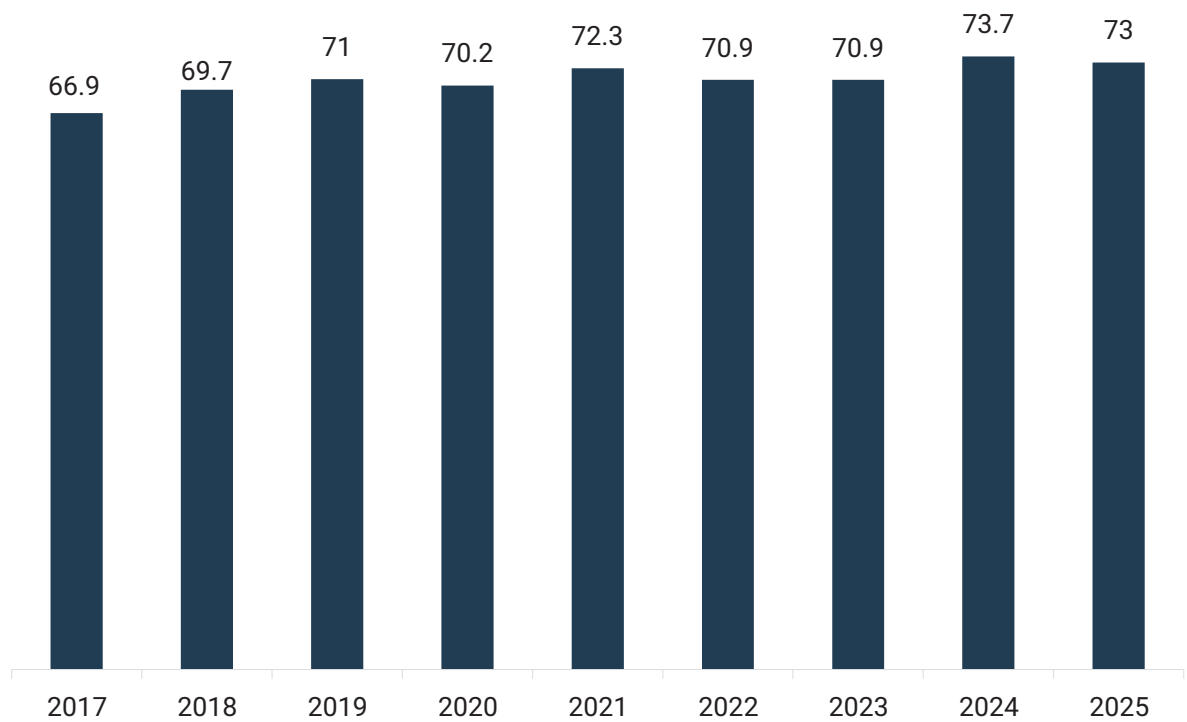
בשנת 2025 לא נמדדו חריגות מערכי הסביבה לגופרית דו-חמצנית.

אוזון O₃

אוזון הינו מזהם שניוני, כלומר מזהם שאינו נפלט ישירות מתהליכי שריפה, ייצור וכדומה, אלא נוצר בריאקציות כימיות ופוטוכימיות באטמוספירה. שינוי בריכוז האוזון מצביע על שינוי בריכוז תחמוצות החנקן ובריכוז החומרים האורגניים שבאוויר, שמהווים מזהם בסיס ליצירת האוזון.

ריכוז 8 שעותי מרבי	ממוצע שנתי	תחנה
167	64	ארז
174	76	אשקלון שמשון
172	83	אשקלון גן הוורדים
166	78	גברעם
171	71	כפר מנחם שכונת הרחבה
150	60	כרמיה
168	69	מבקיעים
184	79	קריית גת
148	71	קריית מלאכי
168	80	שדרות
140		ענף סביבה
10		מספר ערכים מותר מעל התקן

טבלה 4: ערכי האזון O3 שנמדדו בתחנות השונות בשנת 2025 (מיקרוגרם למ"ק)

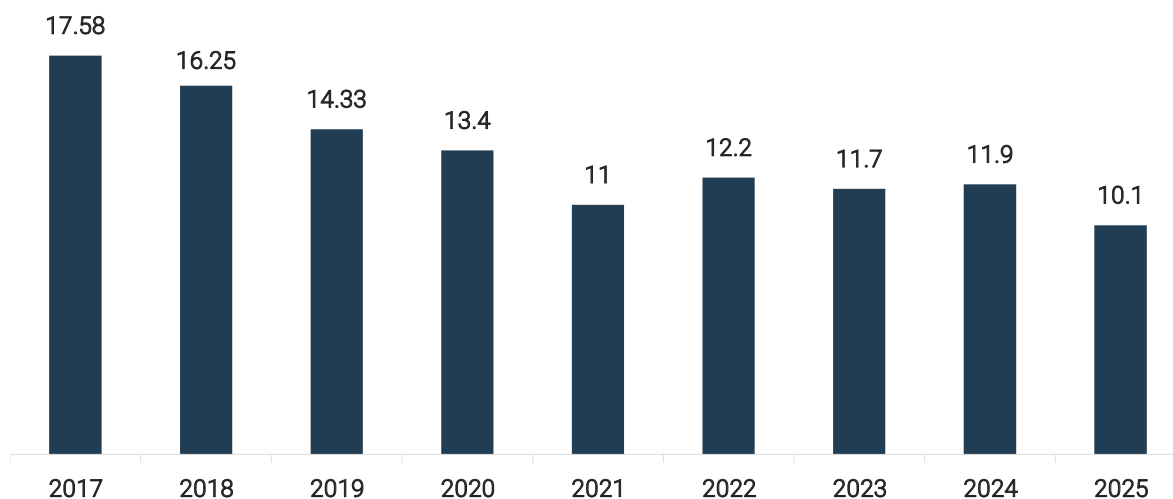
תרשים 5: ריכוז אוזון בממוצע שנתי בתחנות האיגוד (מיקרוגרם למ"ק)

אוזון (O_3) הוא מזהם אוויר שניוני. כלומר הוא לא נפלט ישירות ממקור אחד, אלא נוצר באוויר כאשר מזהמים אחרים – בעיקר תחמוצות חנקן ותרכובות אורגניות נדיפות – מגיבים ביניהם בנוכחות אור שמש. לכן ריכוזי אוזון גבוהים אינם נמדדים בהכרח ליד מקורות הזיהום עצמם, אלא לעיתים דווקא במרחק מהם, לאחר שהאוויר נע מן החוף אל פנים הארץ.

בשנת 2025 נרשמו בתחנת קריית גת, הממוקמת כ-25 ק"מ ממזרח לקו החוף, 17 חריגות מערך הסביבה עבור אוזון (כאשר התקנות מתירות 10). בדיקת הנתונים מצביעה על כך שמדובר בעיקר בתופעה אזורית ולא בזיהום מקומי סמוך לתחנה: כל החריגות נרשמו בימי רוח מערבית-צפון מערבית, בשעות הצהריים והאחרצהריים, ובאותם ימים נמדדה עלייה בריכוזי האוזון מן החוף אל פנים הארץ עד לקריית גת. ברוב ימי החריגה גם תחנות נוספות באזור רשמו רמות גבוהות, ובאירוע אחד נרחב במיוחד חרגו בויזמנית 21 תחנות. רוב החריגות-14 מתוך 17 היו קרובות לסף, וגם תחנת ניטור נוספת בעיר, ברובע הבנים, חרגה רק בשלושת האירועים החזקים ביותר. המשמעות היא שמדובר בתופעה אזורית מוכרת ומנוטרת, האופיינית לאזורים במרחק ביניים מן החוף. האיגוד ממשיך בניטור שוטף ובבקרת איכות של התחנות.

ערכי כלל תחמוצות החנקן NOX

תחמוצות חנקן נוצרות בשריפת של דלקים, בתהליכי ייצור בתעשייה וכן בשריפת דלק במנועי כלי רכב. עיקר הסובלים מתחמוצות אלו הם תושבי המרכזים העירוניים המתגוררים סמוך לצמתים מרכזיים.

תרשים 6: ריכוז של כלל תחמוצות חנקן בממוצע שנתי בתחנות האיגוד (מיקרוגרם למ"ק)

ריכוז יממתי מרבי	ריכוז חצי שעתי מרבי	ממוצע שנתי	תחנה
63	246	12	ארז
81	315	16	אשקלון שמשון
36	124	10	אשקלון גן הוורדים
30	110	8	גברעם
30	96	10	כפר מנחם שכונת הרחבה
67	262	14	כרמיה
38	309	11	מבקיעים
62	169	15	קריית גת
60	197	14	קריית מלאכי
32	86	9	שדה יואב
61	242	12	שדרות
560	940		ערך סביבה

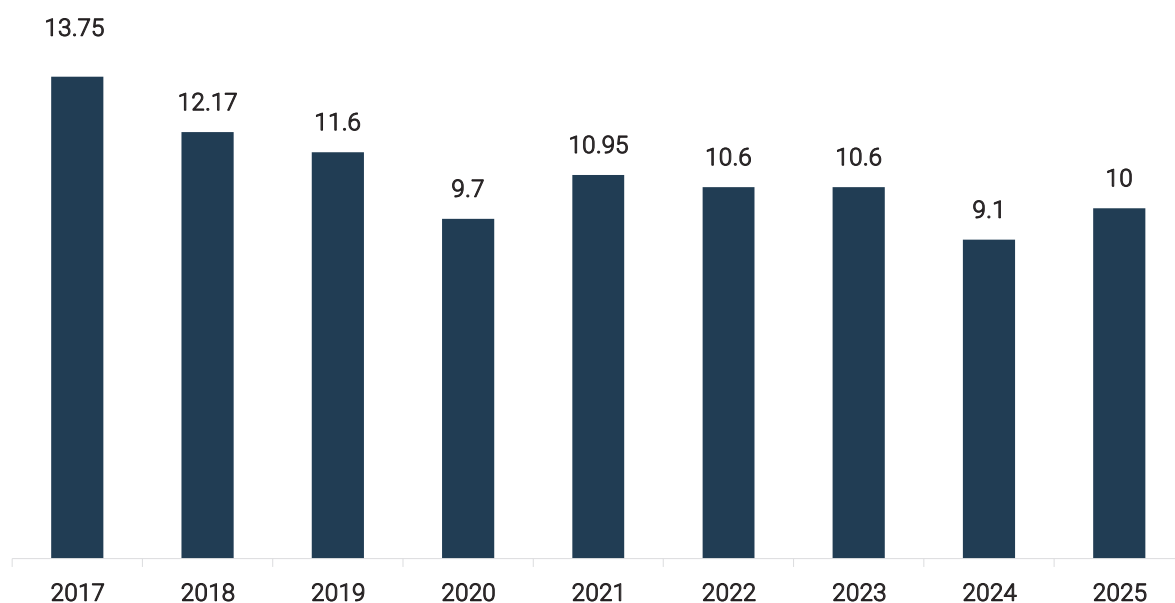
טבלה 5: ערכי כלל תחמוצות החנקן שנמדדו בתחנות השונות בשנת 2025

בשנת 2025 לא נמדדו חריגות מערכי הסביבה של תחמוצות חנקן.

חנקן דו-חמצני NO₂

ריכוז שעתי מרבי	ממוצע שנתי	תחנה
84	10	ארז
100	12	אשקלון שמשון
81	8	אשקלון - גן הוורדים
74	7	גברעם
49	8	כפר מנחם שכונת הרחבה
119	11	כרמיה
103	9	מבקיעים
98	12	קריית גת
83	12	קריית מלאכי
69	8	שדה יואב
88	10	שדרות
200	40	ערך סביבה
8		מספר ערכים מותר מעל התקן

טבלה 6: ערכי תחמוצות החנקן הדו-חמצני שנמדדו בתחנות השונות בשנת 2025 (מיקרוגרם למ"ק)

תרשים 7: ריכוז חנקן דו-חמצני בממוצע שנתי בתחנות האיגוד (מיקרוגרם למ"ק)
 בשנת 2025 לא נמדדו חריגות מערכי הסביבה של חנקן דו-חמצני.

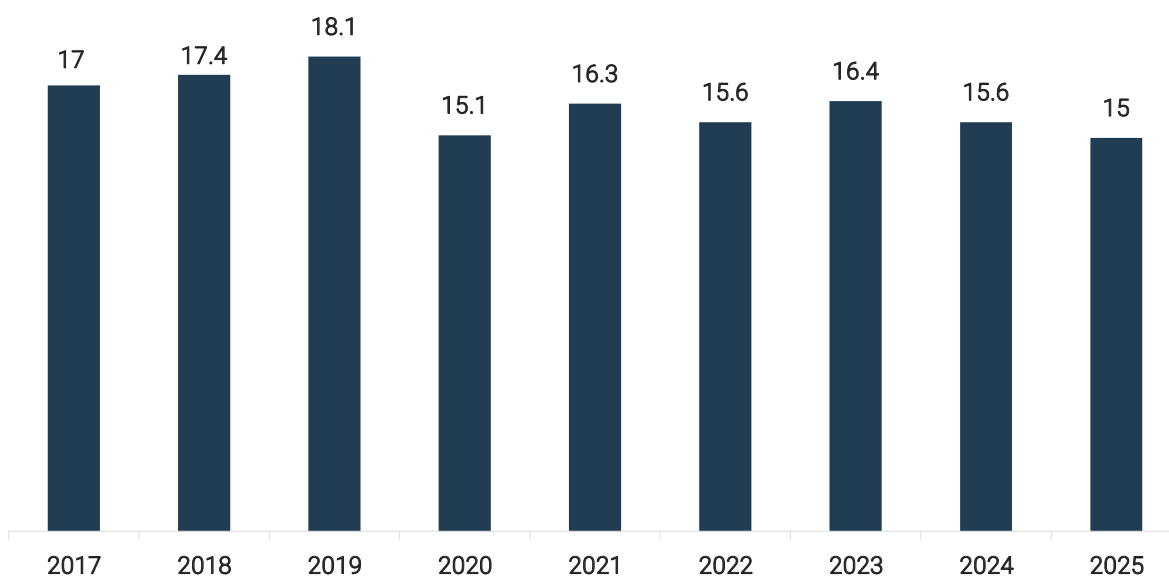
PM2.5 – חומר חלקיקי דק

במרחב האיגוד קיימים כמה מקורות לחלקיקי האבק. מקורות טבעיים (חלקיקי אבק המדבר, חלקיקי מלח מהים) ומקורות מעשי ידי אדם (תעשייה, שינוע מחצבים, סלילת כבישים, עבודות בנייה, מפעלי בטון, מתקני טיפול לפסולת בניין, עיבוד חקלאי וכדומה).

על פי הנחיות הממונה במשרד להגנת הסביבה לגבי הערך היממתי, מותרות חריגות בשל סופות אבק, ולכל היותר 18 יממות בשנה.

מספר חריגות מעל הערך היממתי	ריכוז יממתי מרבי	ממוצע שנתי	תחנה
8	59	17	ארז
4	63	16	אשקלון שמשון
6	63	14	אשקלון גן הוורדים
1	44	14	כפר מנחם שכונת הרחבה
9	70	16	כרמיה
10	87	15	מבקיעים
7	66	18	קריית גת
7	66	16	קריית מלאכי
6	73	15	שדה יואב
6	60	14	שדרות
	37.5	25	ערך סביבה
18			מספר ערכים מותר מעל התקן

טבלה 7: ריכוז PM2.5 שנמדדו בתחנות השונות בשנת 2025

תרשים 8: ריכוז PM2.5 בממוצע שנתי בתחנות האיגוד (מיקרוגרם למ"ק)

בשנת 2025 לא נמדדו יותר מ-18 חריגות בריכוזי PM2.5 באף אחת מתחנות הניטור.

סיכום ומסקנות

בשנת 2025 נשמרה עמידה בערכי הסביבה ברוב המזהמים והתחנות ברחבי נפת אשקלון. להלן הממצאים העיקריים:

גופרית דו-חמצנית (SO_2) - לא נמדדו חריגות מערכי הסביבה. הממוצעים השנתיים נותרו נמוכים משמעותית מערך הסביבה (עד 4.5 מיקרוגרם למ"ק מתוך ערך שנתי של 20). עלייה זו נובעת משינוי טכני בשיטת כיוול המכשירים שבוצע באמצע 2024 **ואינה משקפת שינוי בריכוזי המזהם בפועל.**

אוזון (O_3) - בתחנת קריית גת נרשמו 17 חריגות מערך הסביבה ל-8 שעות, מעל ל-10 החריגות המותרות. בדיקת הנתונים מצביעה על תופעה אזורית הקשורה להסעת מזהמים מאזור החוף אל פנים הארץ בימי רוח מערבית, ולא על מקור זיהום מקומי. תחנות נוספות באזור רשמו ריכוזים גבוהים באותם ימים, ורוב החריגות היו קרובות לסף. תופעה זו מוכרת ואופיינית לאזורים במרחק ביניים מקו החוף, ומושפעת בעיקר מגורמים אזוריים וארציים. האיגוד ממשיך בניטור שוטף של ריכוזי האוזון באזור.

כלל תחמוצות חנקן (NO_x) וחנקן דו-חמצני (NO_2) - לא נמדדו חריגות מערכי הסביבה. הממוצעים השנתיים ממשיכים במגמת ירידה רב-שנתית, המשקפת, בין היתר, את המעבר לדלקים נקיים יותר ושיפורים טכנולוגיים.

חלקיקים נשימתיים עדינים ($PM_{2.5}$) - לא נמדדו חריגות מעבר למספר היממות המותר בהנחיות. יחד עם זאת $PM_{2.5}$, הוא המזהם בו הממוצעים השנתיים קרובים ביותר לערך הסביבה (56%-72% מהערך השנתי), בשל שילוב מקורות טבעיים (אבק מדברי, מלח ימי) ומקורות אנתרופוגניים. נושא זה נותר בליבת המעקב של האיגוד.

מגמות רב-שנתיות - נתוני הניטור מ-2017 ועד 2025 מצביעים על מגמת ירידה כללית בריכוזי NO_2 , ISO_2 , NO_x בעיקר על רקע המעבר מדלקים עתירי גופרית לגז טבעי בתחנות הכוח ובתעשייה. ריכוזי האוזון נותרו יציבים יחסית לאורך השנים, ומושפעים בעיקר מתנאים מטאורולוגיים ומריכוזי מזהמי בסיס באזור. ריכוזי $PM_{2.5}$ מציגים יציבות עם נטייה לירידה מתונה.

מחלקת קרינה בלתי מייננת

קרינה בלתי מייננת

סקירה כללית

קרינה היא צורה של אנרגיה הנעה באמצעות גלים או חלקיקים. קיימים סוגים שונים של קרינה, הנבדלים זה מזה ברמת האנרגיה שלהם ובהשפעתם הפוטנציאלית על הבריאות. קרינה בלתי מייננת היא קרינה המתפשטת בצורת גלים בלבד ואינה מכילה מספיק אנרגיה כדי לגרום ליינון. כלומר קרינה בלתי מייננת אינה יכולה להסיר אלקטרונים מאטומים או מולקולות. בשל כך, פוטנציאל הנזק הבריאותי שלה נמוך משמעותית בהשוואה לקרינה מייננת, כגון קרינת רנטגן או קרינה רדיואקטיבית.

חקיקה ורגולציה בתחום הקרינה הבלתי מייננת

החקיקה העיקרית המסדירה את התחום כוללת את חוק הקרינה הבלתי מייננת, תשס"ו-2006 ואת תקנות הקרינה הבלתי מייננת, תשס"ט-2009. החוק קובע את מסגרת הפיקוח על מקורות קרינה, כולל חובת רישוי ואחריות למניעת חשיפה בלתי מבוקרת. התקנות מסדירות את התנאים להיתרים, מדידות קרינה, חובות דיווח, דרישות מקצועיות ממודדי קרינה וערכי הסף המותרים לחשיפה.

מקורות לקרינה בלתי מייננת

הקרינה הבלתי מייננת נפלטת ממקורות טבעיים ומלאכותיים. להלן מספר דוגמאות למקורות נפוצים:

בתחום הרדיו (RF - Radio Frequency)

- מכשירים משדרים: טלפונים סלולריים, אנטנות סלולריות, נתבי אינטרנט אלחוטי, ממסרים, אנטנות שידור רדיו, מכשירי קשר ותנורי מיקרוגל.

בתחום האלקטרומגנטי (ELF - Extremely Low Frequency)

- תשתיות חשמל: קווי מתח גבוה, שנאים, ארונות חשמל וכיו"ב.
- מכשירים חשמליים ביתיים: מזגנים, מכונות כביסה, מדיחי כלים, מייבשי שיער, שואבי אבק, מחשבים, מדפסות וטלוויזיות.
- מנועים חשמליים: מתקנים תעשייתיים ומכשירים מבוססי מנועים חשמליים.

פעילות האיגוד לצמצום החשיפה לקרינה בלתי מייננת

האיגוד פועל במספר מישורים להפחתת החשיפה ולוודא עמידה בדרישות הרגולציה:

- מתן מענה מקצועי לפניית הציבור - כולל ביצוע מדידות קרינה בשטח, בחינת תוצאות המדידה ומתן המלצות לצמצום חשיפה במקרים שבהם נמצאו ערכים חריגים.
- פיקוח על תכנון והיתרי בנייה - בחינת סקרי חיזוי ומדידות קרינה המוגשים במסגרת בקשות להיתרי בנייה, מתן חוות דעת מקצועיות וקביעת תנאים סביבתיים לוועדות התכנון, ופיקוח מדגמי על ביצועם בשטח.

טיפול בפניות הציבור באיגוד

בשנת 2025 טיפל האיגוד ב-9 פניות ציבור בנושא קרינה בלתי מייננת, כאשר בחמישה מקרים בוצעה מדידת קרינה בשטח.
דרכי הטיפול כללו:

- ביצוע מדידות קרינה במוקדים מדווחים ובחינת עמידתם בערכי הסף והנחיות המשרד להגנת הסביבה.
 - מתן המלצות והתוויית פתרונות לצמצום החשיפה במקרים שבהם נמצאו ערכים חריגים.
- הטיפול בפניות הציבור מסייע להבטיח עמידה בתקנות ולהפחית חשיפה פוטנציאלית למקורות קרינה בלתי מייננת, תוך מתן מידע מקצועי אמין לציבור.

מחלקת רעש

מניעת רעש

חקיקה ותקנות בתחום מניעת רעש

החקיקה העיקרית בה נעשה שימוש בפעילות המחלקה:

- החוק למניעת מפגעים, תשכ"א-1961; תקנות למניעת מפגעים (רעש בלתי סביר), תש"ן-1990 ותקנות למניעת מפגעים (מניעת רעש), תשנ"ג-1992.
- תקנות למניעת מפגעים (רעש בלתי סביר מצידוד בניה), תשל"ט-1979; תקנות התכנון והבנייה (תכן הבנייה) (אקוסטיקה), תש"ף-2019.

בנוסף קיימות חקיקות נוספות בתחום הרעש, הנאכפות על ידי גורמי אכיפה אחרים:

- תקנות הטיס (רעש כלי טיס), תשל"ז-1977; תקנות למניעת מפגעים (מניעת זיהום אוויר ורעש ממחצבה), תשנ"ח-1998; תקנות רישוי עסקים (התקן מד-רעש באולם שמחות ובגן אירועים), תשס"ו-2006; תקנות רישוי עסקים (התקן מד-רעש בדיסקוטק), תשע"ד-2014;

פעילות האיגוד בתחום האקוסטיקה ומניעת מטרדי רעש

- בדיקת סקרים אקוסטיים סביבתיים – במסגרת בקשות להיתרי בנייה, במחלקה נבחנים הדוחות האקוסטיים המוגשים, ועל בסיסם מגובשת חוות דעת מקצועית המועברת לוועדות התכנון והבנייה. במהלך שנת 2025 נבחנו עשרות דוחות אקוסטיים סביבתיים במסגרת בקשות להיתרי בנייה.
- פרסום מסמך הנחיות לדוחות אקוסטיים – בשנת 2023 פרסם האיגוד לראשונה באתר האינטרנט מסמך "הנחיות להכנת דו"ח אקוסטי" שמטרתו לייעל את הליך הבדיקה והגשת הדוחות. המסמך מפרט את הדרישות להכנת דוחות אקוסטיים עבור יזמים ומגישי בקשות להיתרי בנייה.

טיפול בפניות הציבור באיגוד

בשנת 2025 טיפל האיגוד ב-30 פניות ציבור בנושא מפגעי רעש. הטיפול בפניות התבצע באמצעות מגוון אמצעים, בהתאם לאופי הפנייה ולנסיבות המקרה. מבין הפניות, 13 עסקו ברעש מבתי עסק, 13 ברעש ממקורות אחרים (כגון גני שעשועים, כבישים ומפעלים חקלאיים) ו-4 ברעש מאתרי בנייה. במקרים מסוימים בוצעו מדידות רעש בפועל והופק דו"ח שהועבר לרשות המקומית ולגורמי האכיפה באיגוד.

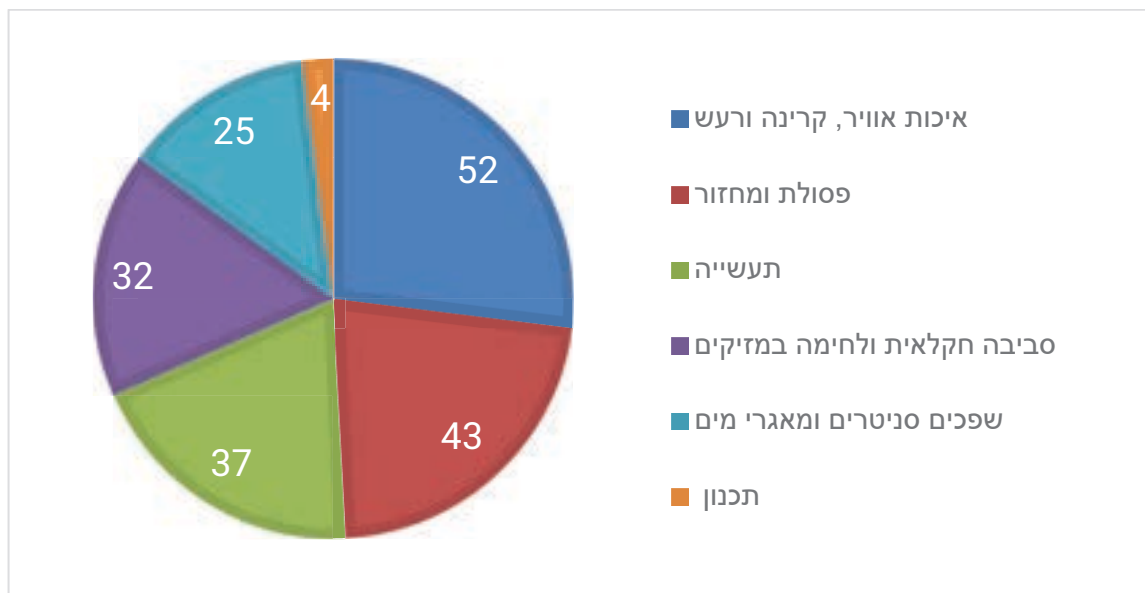
מחלקת פניות ציבור

פניות הציבור

רקע ואופן הטיפול בפניות ציבור

איגוד הערים נותן מענה לפניות הציבור בנושאי איכות הסביבה בקרב 10 רשויות מקומיות, שבהן מתגוררים כ-360 אלף תושבים, האיגוד פועל בשקיפות ועל פי עקרון שיתוף הציבור. כל פנייה שמתקבלת באיגוד מסווגת על-פי תחום הפעילות ומתועדת במערכת מידע פנימית. המערכת מאפשרת לבצע ניהול דינמי ושליפת נתונים עדכניים, טיפול ומעקב יעיל אחר סטטוס הטיפול בפניות הציבור ומתן מענה מקצועי ומהיר לתושבי נפת אשקלון. כל פנייה מטופלת לפי נוהל פנימי הכולל מעורבות של מנהל המחלקה הרלוונטית באיגוד הערים ועד לעדכון הפונה באופן הטיפול בפנייתו. כמו כן, בכל תחילת חודש מופק דו"ח מרכז לטיפול בפניות הציבור הפתוחות מתחילת השנה. הפניות לאיגוד נעשות דרך אתר האיגוד, במייל, בטלפון ובאמצעות מוקד פניות הציבור במחוז דרום. בשנת העבודה 2025 התקבלו וטופלו 193 פניות ציבור בנושאי איכות הסביבה מתושבי נפת אשקלון, אשר בהן טיפלו מנהלי המחלקות השונות באיגוד הערים.

פניות ציבור שהתקבלו בחלוקה לפי נושאים:

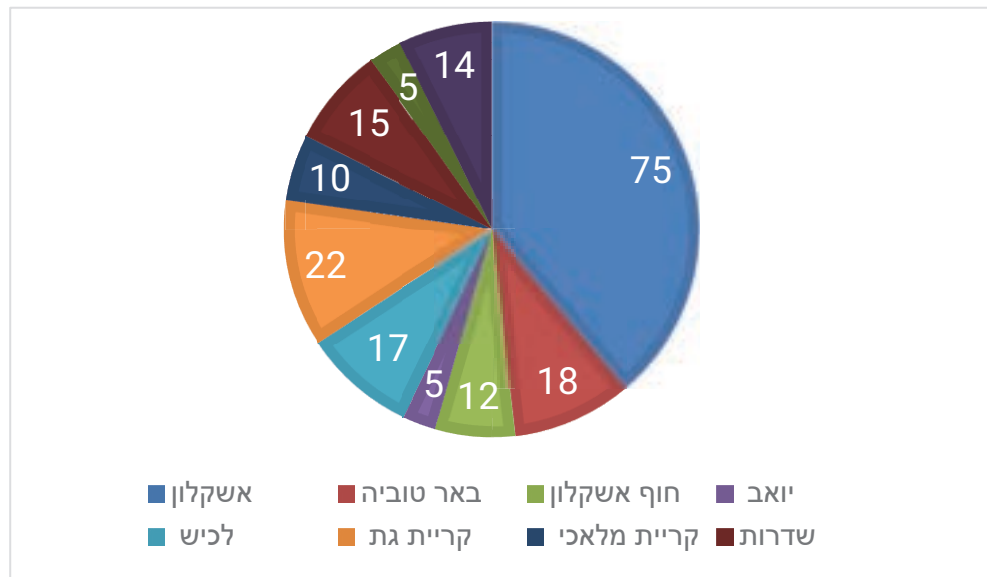

תרשים 9: פניות ציבור שהתקבלו בשנת 2025 בחלוקה לפי נושאים

טיפול בפניות ציבור לפי רשויות

בשטח נפת אשקלון ישנם 4 ערים ו-6 מועצות אזוריות, לכל רשות בנפה מאפיינים ייחודיים לה וכמות שונה של תושבים. לפיכך האיגוד מטפל במגוון רחב של פניות ציבור בהתאם לאופי והמאפיינים של כל אחת מהרשויות. ישנן רשויות שכוללות בשטחן שטחים חקלאיים, פניות הציבור ברשויות אלה מתייחסות ברובם למטרדים סביבתיים שמקורם בפעילות חקלאית ופסולת. לעומת זאת, ברשויות אחרות המטרדים הסביבתיים נובעים בעיקר משימושים מעורבים. האיגוד משקיע מאמצים רבים על מנת לטפל בפניות אלו בצורה מקצועית, יעילה ומהירה בשיתוף עם המשרד להגנת הסביבה.

פניות ציבור שהתקבלו בחלוקה לפי רשויות:

תרשים 10: טיפול בפניות שהתקבלו באיגוד בשנת 2025 בחלוקה לפי רשויות

חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998

חוק חופש המידע נחקק בשנת 1998 ומטרתו לאפשר לכל אזרח או תושב לקבל מידע המצוי בידי רשויות ציבוריות. החוק קובע כי הכלל הוא שהרשות צריכה להיענות בחיוב לבקשה לקבלת מידע, אלא אם כן יש חשש שחשיפת המידע תפגע באינטרס ציבורי חשוב. החוק מגדיר מספר עילות סירוב, ביניהן: ביטחון המדינה, יחסי חוץ, פגיעה בפרטיות, פגיעה בשלום הציבור, פגיעה בהליך משפטי, פגיעה בזכויות קניין, פגיעה בסוד מסחרי וחסיון עורך דין-לקוח. במקרה בהם יש התנגשות בין חוק חופש המידע לבין חוק הגנת הפרטיות, יגבר חוק הגנת הפרטיות.

תקנות חופש המידע, תשנ"ט-1999

תקנות חופש המידע מרחיבות את הוראות חוק חופש המידע וקובעות הוראות ספציפיות בנוגע לאופן הגשת בקשות לקבלת מידע, אופן הטיפול בבקשות, זמני טיפול בבקשות, אגרות שיש לשלם ועוד. עוד קובעות התקנות, הוראות בנוגע להגנה על מידע רגיש כמו מידע ביטחוני, מידע פוגעני או מידע חסוי.

סקירת יישום חוק חופש המידע ברשות

איגוד ערים לאיכות הסביבה נפת אשקלון מייחס חשיבות רבה לשיתוף הציבור במידע הסביבתי המצוי ברשותו ופועל ליישום הוראות חוק חופש המידע מתוך שקיפות ומתוך השאיפה להגברת מעורבות התושבים, המודעות והעשייה הסביבתית.

הממונה על העמדת מידע לציבור באיגוד מרכז את הפעילות הנוגעת להנגשת מידע אודות האיגוד, פעולותיו, דרכי ההתקשרות עמו ונתונים ביחס למצב הסביבתי בשטח האיגוד. כמו כן אחראי הממונה על מענה לבקשות מידע המוגשות בהתאם לסעיף 7 לחוק.

סקירה זו נערכה בהתאם להוראות סעיף 5 לחוק חופש המידע ותקנה 7 לתקנות חופש המידע, התשנ"ט-1999.

בקשות לחופש מידע מהאיגוד ניתן להגיש באמצעות אתר האינטרנט של האיגוד או באמצעות היחידה הממשלתית לחופש המידע במשרד המשפטים.

הממונה על העמדת מידע לציבור במועד פרסום הדוח הוא מר אורן עג'מי, אשר דרכי ההתקשרות עמו הן: בדואר אלקטרוני – oren@e-a.org.il; בטלפון - 08-86766010.

בשנת 2025 הוגשו לאיגוד 5 בקשות למידע על פי חוק חופש המידע. עבור 4 בקשות נמסר כל המידע המבוקש. עבור פנייה אחת נמסר מידע חלקי.

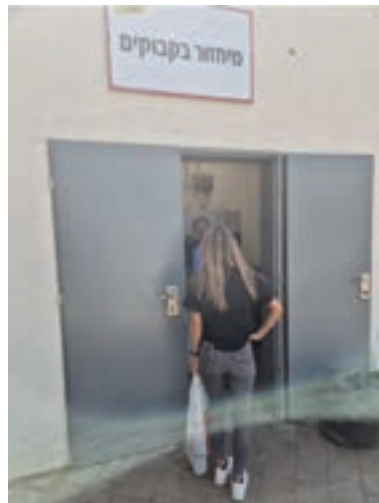
מחלקת פסולת ומחזור

פסולת ומיחזור

רקע

בשנת 2025 המשיך האיגוד להוביל ולקדם פתרונות אזוריים לטיפול בפסולת בנפת אשקלון, תוך ליווי מקצועי של הרשויות המקומיות, קידום תשתיות לטיפול ומחזור, אכיפה סביבתית וקידום החלטות ממשלה מול המשרד להגנת הסביבה. פעילות האיגוד התמקדה בהגדלת שיעורי המחזור, צמצום היקפי ההטמנה, קידום מערכי טיפול בפסולת בניין וגזם, וחיזוק האכיפה בתחומים אלו. האיגוד מסייע ומלווה מקצועית את הרשויות המקומיות בקידום מערכי איסוף, מיון וטיפול בפסולת, הקמת מתקני קצה ומרכזי מחזור, קידום התקשרויות עם תאגידי מחזור וגופי יישום מוכרים, וכן בהגשת קולות קוראים וניהול תמיכות ממשלתיות.

בנוסף, בשנת 2025 בוצע שיתוף פעולה בין מחלקת פסולת ומחזור לאגף פיקוח, אכיפה וחירום לביצוע ביקורות ופעולות אכיפה סביבתיות, ברשתות השיווק לאכיפת חוק הפיקדון, בעקבות פניות ציבור שהתקבלו.

תמונה 12: ביקורת חוק הפיקדון ברשת שיווק בנפת אשקלון

נתונים כמותיים:

- כ- 5.8 מיליון טונות של פסולת עירונית מיוצרת בישראל בשנה.
- כ- 6 מיליון טונות של פסולת בנייה מבנייה חדשה ושיפוצים מיוצרות בישראל בכל שנה.
- אדם ממוצע בישראל מייצר כ- 1.7 ק"ג פסולת בממוצע בכל יום (642 ק"ג בכל שנה).

ניהול פסולת יעיל מתבסס בראש ובראשונה על צמצום במקור וצריכה נבונה, לצד הגדלת שיעורי המחזור והפחתת ההטמנה.

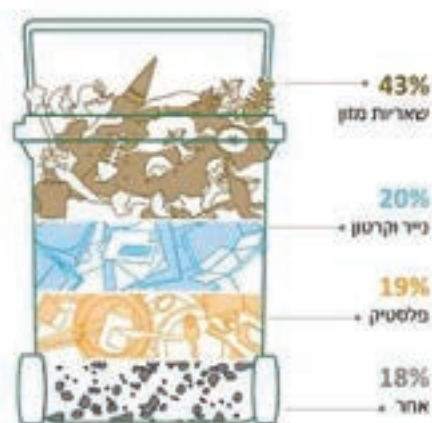
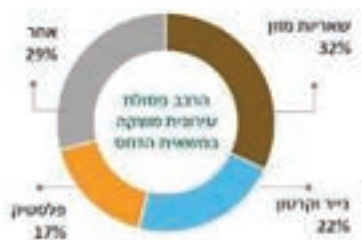
כמות פסולת המועברת למיחזור בישראל לפי סוג:

זרם פסולת	כמות מועברת למיחזור (אלפי טון לשנה)
גזם	368
קרטון	184
נייר	72
זכוכית	39
פלסטיק	29
מתכת	25
אחר (אלקטרונית, צמיגים וכו')	106

טבלה 8: כמות פסולת המועברת למיחזור בישראל

פסולת עירונית

בישראל מיוצרות מדי שנה כשישה מיליון טונות פסולת עירונית מוצקה, אשר רובה מועברת לאתרי הטמנה, האחריות לאיסוף הפסולת ולפינויה חלה על הרשויות המקומיות לרבות שלב האצירה עד לתחנת המעבר או מתקני הקצה. במצב שבו לא ייעשו פעולות לצמצום כמות הפסולת ובהערכה שכמות הפסולת הממוצעת שמייצר אדם בישראל תישאר דומה למגמה בשנים האחרונות, מוערך כי כמות הפסולת העירונית בישראל בשנת 2030 קרוב ל-7.5 מיליון טון פסולת עירונית מוצקה בשנה.

תמונה 13: רכב פסולת עירונית מוצקה (בסיס משקלי)

האיגוד מלווה את הרשויות המקומיות בקידום פתרונות לטיפול בפסולת העירונית, לרבות:

- קידום הקמת מתקני מיון וטיפול
- בדיקת היתכנות לפרויקטים אזוריים
- ליווי בקשות להיתרים
- ייעוץ מקצועי לשיפור מערכי האיסוף

מטרת הפעילות היא מעבר ממדיניות של הטמנה לפתרונות מתקדמים של מיון, השבה ומחזור.

פסולת אלקטרונית

החוק לטיפול סביבתי בצידוד חשמלי ואלקטרוני ובסוללות, התשע"ב-2012 נכנס לתוקף במרץ 2014. על-פי הוראות החוק לטיפול בפסולת אלקטרונית, מחויבת כל רשות מקומית להסדיר את הטיפול בפסולת אלקטרונית בתחומה ולחתום על הסכם עם גוף יישום מוכר לנושא זה.

לצד הסדרת וקידום התקשרות הרשויות עם הגופים המוכרים על פי חוק, הגיש האיגוד עתירה לבג"צ בנושא אי מניעת שריפות פסולת אלקטרונית במזרח לכיש. העתירה הוגשה על ידי האיגוד, יישובי לכיש והמועצה האזורית לכיש. למעלה מעשור מתבצעות באופן לא חוקי שריפות של פסולת אלקטרונית בשטחי איו"ש, המשפיעות באופן ישיר על איכות חיהם של תושבי לכיש. השריפות מביאות למפגעי ריח וזיהום אוויר מהם סובלים התושבים שנים רבות. כל זאת במטרה לטפל בבעיה מן השורש בצורה מערכתית ולא בצורה נקודתית וחלקית ולהביא לפתרון הבעיה. בעקבות העתירה שהוגשה, הוחלט על הקמת ועדה בין משרדית בנושא זיהום חוצה גבולות שתיתן המלצות לטיפול בנושא.

בשנת 2025 השתתפנו בדיונים בכנסת שהתקיימו בנושא במטרה להמשיך לקדם בשיתוף פעולה עם אנשי הצוות עד להשגת פתרון מיטבי לבעיית שריפת הפסולת האלקטרונית ולשמירה על איכות הסביבה במזרח לכיש.

פסולת בניין

בישראל נוצרים מדי שנה כ-6.2 מיליון טון פסולת בנייה, מתוכם כ-2 מיליון טון מושלכים באופן לא מוסדר, תוך יצירת מפגעים סביבתיים משמעותיים. במרחב נפת אשקלון קיימת תופעה של השלכות פיראטיות בשטחים פתוחים ובשטחים חקלאיים. האיגוד פועל לקידום פתרונות מערכתיים ברמה האזורית, הכוללים:

- קידום והקמה של מערכי טיפול ומחזור לפסולת בניין
- איתור וקידום מתקני קצה
- מיפוי ופיקוח אחר מפגעים בשטחים פתוחים
- ליווי הרשויות בקבלת תמיכות ממשלתיות

בשנת 2025 החל לפעול המערך לניהול פסולת בנייה בעיר אשקלון, בהתאם לתוכנית אשר אושרה ומומנה על ידי המשרד להגנת הסביבה, הכוללת בין היתר:

- מיפוי מפגעים
- פיתוח מערך פינוי מוסדר
- הטמעת מערכות מעקב (GPS) לקבלני פינוי
- קידום פתרונות טיפול ומחזור לפסולת בנייה

פעילות זו מהווה חלק ממאמץ אזורי רחב לשיפור ניהול פסולת הבנייה, לצמצום מפגעים סביבתיים ולהסדרת התחום בכלל רשויות האיגוד.

גזם עירוני וחקלאי

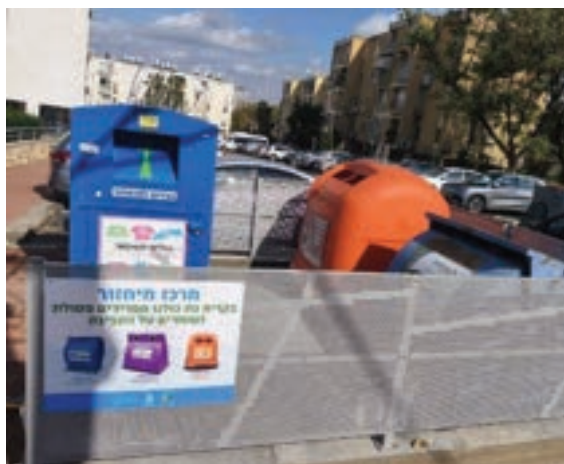
פסולת הגזם העירוני לרוב אינה מופרדת במקור, היא נאספת יחד עם פסולת גושית ורק לאחר מכן עוברת מיון וקיצוץ. בישראל חל איסור על הטמנת גזם שאינו מקוצץ ושריפת פסולת גזם ללא אישור מראש מרשות הטבע והגנים. קשה להעריך מהו שיעור שריפות הפסולת החקלאית מתוך כלל השריפות, אולם ההנחה היא כי מדובר בשיעור רב משמעות וכי בשנים האחרונות התגברה התופעה, אשר גורמת למפגעים קשים של זיהום אוויר וריח. כחלק מתוכנית העבודה השנתית האיגוד פועל בשטח לאיתור ולמניעת שריפות גזם בשטחים פתוחים ובשטחים חקלאיים. ראוי לציין כי מועצות אזוריות נבדלות מרשויות בעלות אופי עירוני באפיון וטיפול בגזם בשני היבטים משמעותיים – שטח גדול יחסית היוצר באופן טבעי כמות גדולה יותר של גזם ביתי. בנוסף, במועצות האזוריות לרוב ישנה כמות משמעותית של גזם שמקורו בפעילות החקלאית של התושב. ולכן הרבה פעמים נראה שוני באופן הטיפול בגזם ברשויות עירוניות לבין מועצות אזוריות.

קול קורא 14407 להקמה ולשדרוג של מרכזי מיחזור

במסגרת קול קורא של המשרד להגנת הסביבה להקמה ושדרוג מרכזי מחזור, פעל האיגוד:

- להכנת מסמכים מקצועיים עבור הרשויות
- לליווי תהליך ההגשה
- לליווי שלבי ההקמה והיישום בשנת 2025

מטרת התוכנית היא לעודד הפרדה במקור ולהגדיל את שיעורי המחזור ברשויות המקומיות.

תמונה 14: מרכז מחזור שכונתי, קריית גת

המערך לטיפול בפסולת חקלאית

סביבה חקלאית

תחום הסביבה החקלאית באיגוד ערים לאיכות הסביבה – נפת אשקלון, כולל קידום פתרונות לטיפול בפסולת חקלאית, מניעת מפגעים סביבתיים, טיפול בפניות ציבור, מתן התייחסות סביבתית במסגרת בקשות להיתרי בנייה, פיקוח על פי תנאים ברישיון העסק ופיקוח על פיזור פרש בעלי חיים בשטחים החקלאיים בנפת אשקלון. בתחום איגוד הערים נפת אשקלון 6 מועצות אזוריות, שתיים מהן ממוקמות בעוטף עזה: חוף אשקלון ושער הנגב. במועצות מתקיימת פעילות חקלאית ענפה ודרכים שונות לטיפול בפסולת, לפי אופי המועצה והיישובים בה. חשוב להדגיש כי מתן פתרון מונגש לטיפול בפסולת החקלאית באזורינו, חשוב ודורש טיפול מיידי לאור המצב הבטחוני הקשה שחושף את אזורינו לסכנה ברורה וממשית להתלקחות שריפות וירידת תפוקת הקרקע.

המערך לטיפול בפסולת חקלאית

הפעילות החקלאית הענפה בנפת אשקלון מייצרת פסולת חקלאית אשר חלק גדול ממנה אינו מטופל ועלול להוות מפגע ומטרד סביבתי ובריאותי. תכליתו של המערך לטיפול בפסולת חקלאית, הפועל במסגרת החלטת ממשלה 4328 לחיזוק החוסן האזרחי בשדרות וביישובי עוטף רצועת עזה, הינו יצירת מסגרת תכנונית ותוכנית תפעולית בה ימצאו פתרונות ברי קיימא ישמים, המטפלים בפסולת חקלאית על זרמיה השונים, ויישומם של פתרונות אלו בשטחים החקלאיים בנפה תוך בחינת חלופות ושיתוף הציבור, על מנת למנוע ולצמצם מפגעים סביבתיים ובריאותיים הנגרמים מחוסר הטיפול הראוי בפסולת החקלאית. המערך פועל בהתאמת הטיפול לכל ישוב ואתגריו הייחודיים ומלווה את הגורמים המטפלים בפסולת חקלאית ברשויות החברות וביחד יוצרים תמהיל טיפולי ייעודי. המערך לניהול הפסולת החקלאית עמל על מציאת פתרונות מקומיים, פתרונות ביניים וקצה, הפעלת מערך פיקוח ואכיפה ייעודי וייחודי לשטחים החקלאיים, התאמת חוקי עזר ועוד. בשנת 2025 קידם האיגוד באמצעות המערך יישום פתרונות לטיפול מקומי, וטיפול ביניים באמצעות כתיבת קולות קוראים והסכמים מול הרשויות החברות, העמקת ההסברה מול החקלאים וקידום ההגדלת ההקצאות הכספיות לטובת רכישת מתקני טיפול מקומיים ופינוי מפגעי עבר של פסולת חקלאית במרחב תקומה.

שנת 2025 סימנה קפיצת מדרגה ביכולותיו של המערך לטיפול בפסולת חקלאית באיגוד. בעיצומם של אתגרים ביטחוניים וכלכליים, המשכנו להוביל תהליכי עומק, לפתח פתרונות חדשניים ולפעול בשותפות מלאה עם המועצות האזוריות והחקלאים.

העשייה השנה התמקדה בשילוב בין תכנון אסטרטגי, פרויקטים תפעוליים בשטח, העמקת פיקוח ואכיפה, והנגשת ידע וכלים לחקלאים, תוך יצירת אקו-סיסטם חקלאי, סביבתי בר קיימא.

פסולת חקלאית

פסולת חקלאית היא פסולת מוצקה הנוצרת כתוצאה מפעילות חקלאית. בישראל ענף החקלאות מייצר מדי שנה כ- 1.4 מיליון טונות פסולת צמחית (גזם ושאריות גידולים) וכ- 40 אלף טון פסולת פלסטיק. ברחבי המועצות האזוריות החברות באיגוד קיימים אזורי חקלאיים פעילים אשר מייצרים כמויות משמעותיות של פסולת חקלאית מדי שנה, בהתאם לסוגי הגידול. המערך מתמקד בשני זרמי פסולת עיקריים שהמענה להם מהווה אתגר טיפולי לחקלאים:

פסולת צמחית (גזם ושאריות גידולים) – כולל גזם ממטעים וכרמים, שאריות ירקות משדות פתוחות ועיקר הפסולות מצוי בפסולת מבני צמיחה (חממות). כמות הפסולת בשטחי הטיפול נאמדת כ- 5,000 טון בשנה.

היעדר טיפול בפסולת והשארות ערמות גזם בשטח לאורך זמן, מלבד היותו מפגע נופי, מהווה זיהום קרקעות ומקורות מים בנוסף שהדבר מהווה כר פורה לריבוי מזיקים. שריפה אסורה לא מבוקרת של גזם, נפוצה ומהווה כ- 70% משיטות טיפול אסורות בהם נוקטים החקלאים – שיטת טיפול שיוצרת מפגע בריאותי מוכח שכן כרבע מחלקיקי זיהום האוויר הזעירים שנפלטים לאוויר בישראל מגיעים משריפת פסולת.

פסולת פלסטיק חקלאי – בשטחי העיבוד החקלאי, מצטברת פסולת פלסטיק ממקורות כמו ניילונים של חממות ומנהרות גידול, יריעות כיסוי קרקע, צינורות השקיה, שקי דשן ומכלי חומרי הדברה ריקים. כמות הפסולת הפלסטית החקלאית במרחב האיגוד מוערכת בכ- 2,000 טון בשנה, פלסטיק זה מגיע בעיקר מהחממות.

מרבית הפסולות אינן מטופלות, נערמות ביחד עם פסולות נוספות ומושלכות בצדי השטחים החקלאים. יובהר כי, האחריות לאיסוף וטיפול בפסולת על זרמיה שונים חלה על החקלאים.

האיגוד מודע לכך שהטיפול בפסולת החקלאית הוא אתגר סביבתי לא מבוטל, אך רואה בכך הזדמנות, הזדמנות להפוך את האתגר למשאב כגון יצירת דשן, קומפוסט, מטייב קרקע, רפד לולים ויצירת אנרגיה מתחדשת ולחומרי גלם נוספים. באמצעות כספי התמיכה מהחלטת ממשלה 4328 להם זכה איגוד, עומל המערך על יישום שיטות טיפול מתאימות לכל זרם פסולת במטרה להפחית את השריפות הפיראטיות, את זיהומי הקרקע והאוויר, ולשמור על הסביבה כפרית נקייה ובריאה יותר.

להלן עיקרי הפעולות שביצע המערך בשנת 2025:

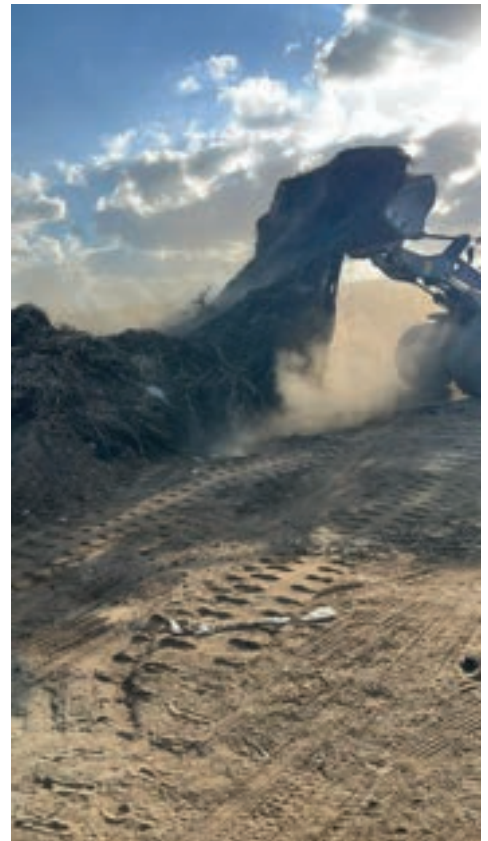
- גיוס מפקח ייעודי לסביבה חקלאית, מהלך אסטרטגי שנועד לחזק את היכולת המקצועית של האיגוד בשטח. המפקח החדש מוביל פעילות פיקוח ממוקדת, תיעוד מפגעים, הנחיית חקלאים בשיטות טיפול נכונות, והטמעת מדיניות האיגוד. הגיוס מהווה נדבך מרכזי בתהליך ארוך טווח של שיפור השירות לחקלאים והגדלת נוכחות האיגוד במרחב הכפרי.

- הרחבה משמעותית של פעילות האכיפה בשטחים החקלאיים באמצעות:
 - ביצוע סיורים תכופים ומתואמים עם המועצות האזוריות.
 - זוהו וטופלו מוקדים רגישים בהם קיימת נטייה להשלכות פסולת או לשריפות גזם.
 - הוגבר המעקב אחר טיפול לא תקין בפסולת פלסטיק ופסולת צמחית.
- פעילות זו סייעה ליצירת אחריות סביבתית גבוהה ותרמה להפחתת מפגעים – הן בטווח המיידי והן לטווח הארוך.
- בהתאם לממצאי תוכנית פינני מפגעי הפסולת בחוף אשקלון ופעילות השטח הנרחבת לאורך השנה, בוצע פינני רוחבי של אתרי פסולת חקלאית פיראטית ביישובי תקומה במועצה האזורית חוף אשקלון. הפעילות כללה:
 - איתור אתרי פסולת בלתי מוסדרים.
 - פינני מלא של פסולת חקלאית על סוגיה השונים.
 - השבת הקרקע למצבה התקין וצמצום סיכוני שריפות וזיהומי קרקע.
- הפעולה סימנה שינוי משמעותי בתנאי הסביבה באזור, וחיזקה את שיתוף הפעולה בין האיגוד, המועצה והחקלאים המקומיים.
- המערך המשיך בשנת 2025 לקדם הקמת ארבעה מפח"קים (מרכזים לטיפול בפסולת חקלאית) ביישובים יכני, גבים, כפר עזה ואור הנר השייכות למועצה אזורית שער הנגב - פרויקט אסטרטגי שיאפשר טיפול מקומי, יעיל ובטוח בגזם ובפסולת חקלאית. הפרויקט צפוי לשפר את זמינות השירות לחקלאים ולצמצם עלויות טיפול.
- ביצוע מיפוי מבוסס תוכנית יישומית של כלל האתרים הבעייתיים במרחב תקומה השייכים למועצה אזורית שער הנגב ומועצה אזורית חוף אשקלון, המיפוי כלל:
 - איתור מוקדי פסולת פעילים ומוקדי עבר
 - אפיון רמות סיכון (שריפות, זיהום, נגישות)
 - חלוקה לזרמי פסולת שונים
 - תעדוף אתרים לפי היקף, השפעה ויכולת התערבות
- פעולה זו הניחה את התשתית לתוכנית לשיקום אתרים ולצמצום משמעותי של מפגעים סביבתיים.
- כחלק מחיזוק ההתמודדות עם פלסטיק חקלאי, אחד הזרמים המורכבים ביותר לטיפול ומחזור, האיגוד פרסם מכרז חדשני לשדרוג או הקמת מתקני טיפול ייעודיים. במכרז הוגדר תמהיל פתרונות שיאפשר הפחתה של 60% מהיקף הפלסטיק הבעייתי תוך מספר שנים. המכרז עתיד להציב סטנדרט חדש לטיפול בפסולת פלסטיק חקלאית באזור.
- במהלך השנה בוצעו ניתוחים כלכליים רחבי היקף לבחינת:
 - עלויות תפעול של מתקני טיפול
 - עלויות פינני
 - מודלים כלכליים המקדמים טיפול במקור

- פתרונות ביניים עבור אזורים שבהם הכדאיות הכלכלית נמוכה
- הניתוחים אפשרו התאמת הפתרונות ליישובי תקומה וחיזקו את הבשלות ליישום יעיל בשטח.
- ביצוע סקירה עדכנית של הגידולים הפעילים
- העמקת ההסברה מול החקלאים לשיטות טיפול קיימות בטיפול בפסולת.
- פגישות עם נציגי המועצות האזוריות, חקלאים וסוירים נרחבים בשטח לטובת התאמת הפתרונות המיטביים לטיפול במקור בפסולת החקלאית.

סיכום

שנת 2025 הייתה שנה של צמיחה, העמקה של דרישות משתמשי הקצה והרחבת הפתרונות המוצעים. המערך הצליח בשנה זו לקדם תהליכים רחבים שחיזקו את אמון החקלאים ביישום פתרונות חדשניים, שיפרו את ניהול הפסולת החקלאית ותרמו לסביבה נקייה ובטוחה יותר. העשייה התבססה על מקצועיות, רגישות ושותפות, וחיזקה את מעמדו של האיגוד כגוף מוביל, חדשני ובעל השפעה סביבתית במרחב.

תמונה 15: פינוי אתרי פסולת במועצה האזורית חוף אשקלון

תמונה 16: פינוי אתרי פסולת בנתיב העשרה

תמונה 17: פינוי פסולת בעקבות פעילות אכיפה מקומית

מחלקת חינוך וקהילה

חינוך וקהילה

איגוד ערים לאיכות הסביבה נפת אשקלון פועל לקידום המודעות לנושאי איכות הסביבה, להטמעת אורח חיים מקיים ולעידוד עשייה סביבתית בקרב תלמידים, תושבים ועובדים ברשויות המקומיות החברות באיגוד. האיגוד מסייע בהגשה ובמימוש של קולות קוראים לחינוך סביבתי במערכת החינוך ובקהילה, מפתח ותומך בתוכניות חינוכיות וביוזמות סביבתיות ברשויות הנפה ומעניק ליווי מקצועי לבתי ספר בתהליך הסמכה כמוסדות חינוך ירוקים.

ליווי בהגשה ובמימוש קולות קוראים והחלטות ממשלה של המשרד להגנת

הסביבה

סיוע לרשויות המקומיות בפעילויות לקידום חינוך בנושא סביבה במערכת החינוך ובקהילה במסגרת הקולות הקוראים של המשרד להגנת הסביבה. בשנת 2025, סייע האיגוד בכתיבה והגשה ויישום הקול הקורא לחינוך סביבתי במוסדות החינוך ובקהילה מטעם המשרד להגנת הסביבה. במסגרת מימוש התמיכה, מתקיימות ברשויות תוכניות עשירות ומגוונות לחינוך סביבתי. כל תוכנית כוללת הדרכה לצוותי ההוראה ובין 10 ל-20 מפגשים לגני הילדים ו/או בתי הספר. כמו כן, נבחרו ותוקצבו יוזמות סביבתיות שהוגשו על ידי קהילות מקומיות במסגרת פרק ג' של הקול הקורא שעסק בקהילה.

ועדות איכות הסביבה

ועדת איכות הסביבה ברשויות היא ועדת חובה על-פי חוק ותפקידה ליזום ולתכנן פעילות בכל התחומים הנוגעים לשמירה על איכות הסביבה ולהבטחת פיתוח ושימוש בני קיימא של הסביבה: בנייה, גינון, תעשייה, תחבורה, מים, ביוב, פסולת, חינוך, תעסוקה, פיתוח קהילתי ומנהל. לפי נוסח החוק, הרכב הוועדה כולל ארבעה חברי מועצה, נציג השר להגנת הסביבה, שני נציגי ציבור של ארגוני סביבה מקומיים, וכן נציג ארגון הגג של ארגוני הסביבה. במהלך שנת 2025 השתתפו נציגי האיגוד בוועדות איכות הסביבה שהתקיימו ברחבי הנפה.

החלטות ממשלה: 566 ו-462 – לחיזוק החוסן האזרחי ביישובי שדרות ועוטף

עזה בנושא חינוך סביבתי

במסגרת החלטת הממשלה 566 ו-462 לחינוך סביבתי בעוטף עזה, מבוצעות תוכנית חינוכית סביבתיות מבוססות מקום בהתאם למודל ייחודי שפותח באיגוד. התוכנית פועלת בקרב רשויות העוטף במרחב האיגוד (שדרות, שער הנגב וחוף אשקלון) במטרה להעמיק את החיבור ריגשי של התושבים עם הטבע, הסביבה, הקהילה וההיסטוריה המקומית. מהלכים אלו מחזקים את הזיקה החיובית של התושבים אל המקום בו הם חיים וכתוצאה מכך מבססים את החוסן האישי והקהילתי הנדרש במצבי משבר ומלחמה. לכל אחת מרשויות האיגוד בעוטף נבנתה תוכנית ייחודית בהתאם ליעדים מקומיים ותנאים משתנים. התוכניות מאושרות ומנוהלות על ידי ועדות היגוי רשותיות.

שנת 2025 אופיינה בהמשך התמודדות עם השלכות מלחמת חרבות ברזל שפגעה אנושות באזור ובתושביו. עם חזרתם המדורגת של רוב תושבי העוטף לביתם לאחר הפינוי הממושך לכלל חלקי הארץ, התקיימו ועדות היגוי שעדכנו את התוכניות החינוכיות בהתאם למצב הביטחוני ולצורכי התושבים במהלכי ריפוי בעקבות המלחמה הקשה ושיקום הקשר והחיבור למקום.

יישום החלטות הממשלה בשדרות וביישובי עוטף עזה:

במועצה האזורית שער הנגב -

לאחר פעילות חינוכית קהילתית מוצלחת לאורך שביל במ"ה, הוחלט כבר בשנת 2023 על החלת תפיסת ה"חינוך מבוסס מקום" בכלל מערכות החינוך במועצה מגני הילדים דרך בתי הספר היסודיים ועד החטיבה והתיכון. בזכות הקמת צוות פדגוגי מקצועי בשיתוף אנשי המקצוע מהאיגוד ובראשות מנהל מחלקת החינוך שהמשיך לפעול גם במהלך חודשי הלחימה בשנת 2024 ונבנתה תוכנית כוללת לחינוך מבוסס מקום הנקראת "מקומי" ויושמה ברבדים שונים בשנת 2025 בכלל מערכות החינוך במועצה.

חינוך יער -

בתוך כלל המרחבים שתלמידי שער הנגב חווים במסגרת תוכנית "מקומי" פעילות האיגוד מתמקדת בתחום חינוך היער השאפתני ופורץ הדרך. במסגרת התוכנית התלמידים הצעירים מכלל בתי הספר במועצה מגיעים לחלקת יער טבעית ושוהים שם בצורה הרמונית ומחוברת לטבע במהלך כל יום הלימודים. הפעילות מתרחשת אחת לשבוע בקבוצות קבועות וקטנות לאורך כל עונות השנה ומנוהלת על ידי צוות מיומן ומקצועי ובליווי הצוות החינוכי של בתי הספר. הפעילות בטבע מספקת לילדים ולמבוגרים חוויות מעצבות שתורמות באופן משמעותי לתהליך הריפוי והתמודדות עם טראומת המלחמה. במסגרת התוכנית התקיימו הכשרות לצוות החינוכי ופעילויות וסדנאות קהילתיות ביער המיועדות לחשיפת התוכנית ולריפוי במסגרת בוגרת לכלל הקהילה.

במהלך הקיץ התקיימו הכשרות לצוות המדריכים החדש ובתחילת שנת הלימודים החל לפעול פרויקט חינוך יער לכלל תלמידי כיתות א'+ב' בשלושת בתי הספר במועצה. במסגרת הפרויקט הוכשרו 9 מדריכים ושני רכזים שמלווים את התלמידים בחוויות מעצבות, מאתגרות ומרפאות ביער. במהלך השנה הוכשרו כמה מרחבים שמיועדים לקליטת התלמידים ביערות או בחורשות בתוך הקיבוצים, נרכש ציוד הדרכה ייעודי כולל שירותי קומפוסט סביבתיים ואוכסן בעגלה נגרת שמועברת ממרחב למרחב בהתאם לצורך, הציוד כולו נאסף בסוף יום הלימודים ולא נשאר כלום בשטח.

תהליכי הכשרה -

תהליכי ההכשרה של המדריכים ממשיכים בקביעות לאורך כל השנה אחת לחודש ובמסגרתם מגיעים לעוטף מומחי חינוך יער מובילים בתחומם מכל רחבי הארץ. ההכשרות שמתקיימות אחר הצהריים נפתחו לכלל קהילת שער הנגב פורסמו וזוכות לפופולריות גדולה. לאורך השנה נוצרה לה קהילת מגובשת ומגוונת של תושבים בעלי אוריינטציה לחינוך טבעי - קבוצה זו הוקמה בראייה עתידית לייצור פוטנציאל של מחנכי יער מקומיים בצפייה להגדיל את צוות המדריכים ופעילות היער בנגב המערבי בכלל.

תמונה 18: סדנאות בנושאי חינוך יער לצוות מדריכי היער וקהילת שער הנגב

לאורך שנות פעילות הפרויקט הוביל האיגוד בשיתוף העירייה והמשרד להגנת הסביבה פיתוח של אתרי טבע ופעילויות חינוכיות וקהילתיות שהתקיימו מרחבים פתוחים אלו. אם חזרת התושבים לעיר ובעקבות המצב הביטחוני, הגבלות פיקוד העורף ותחושת חוסר המוגנות סובייקטיביים ואובייקטיבית קיימנו השנה לקיים את כלל הפעולות בתוך או בקרבת מרחבים מוגנים. התוכנית שעודכנה אם חזרת התושבים התמקדה בחידוש החיבור לעיר ובמגע הישיר עם חומרים מהטבע כאלמנט שמעודד ריפוי ריגשי והתמודדות עם השלכות המלחמה.

הפעילויות התקיימו גם במוסדות החינוך וגם במרחבי הקהילה השכונתיים תחת כמה כותרות:

1. **טבע מרפא** – הדרכות בנושאי טבע וסביבה שהתקיימו בתוך בתי הספר וגני הילדים בהתאם להוראות פיקוד העורף לא לצאת ממבנים ממוגנים: בנייה ופיסול בבון, התבוננות בציפורים בחצר בית הספר, מלאכות קדומות ומלאכות יצירה מהטבע במרחבים המוגנים.
2. **פעילויות קהילתיות בחגי ישראל** – פעילויות יצירה קהילתיות שמאפשרות ריפוי מדיטטיבי וחיבור לחומרים מהטבע התקיימו במהלך חג החנוכה וטו בשבט: סיורי עששיות למשפחות, הכנת חנוכיות סביבתיות לכל בניין. כלל הפעילויות התקיימו במקביל במרחבים הפתוחים בשכונות בצמידות למרחבים מוגנים ולרוב תוך כדי התרעות ואזעקות! מרגש לציין שנוכחנו לראות כי לעיתים דווקא בזמן מתחי הרקטות – המשפחות לא ברחו לבתיהם, אלה להיפך, חזרו אל הפעילויות הטבעית כדי להירגע ותרפא ולצבור חוסן.
3. **מרחב אומנות לקהילה** – נפתח מרחב של אומנות שמתמחה בשימור מלאכות קדומות אליו מגיעות (בעיקר נשים) ממוצאים שונים וביחד עם הנחייה מקצועית נזכרות ומלמדות אחת את השנייה את המלאכות הקדומות מבית הוריהם: טוויית חוטים, אריגת בדים, ורקמה מסורתית – המפגשים זוכים לפופולריות הולכת וגדלה
4. **סיורי ליקוט לקהילה** – התקיימו סיורי ליקוט עירוניים לקהילה במהלך הסיורים גילינו מרחבי טבע מופלאים בתוך העיר המשפחות למדו על הטבע המקומי חשיבותו והשימושים בו כולל שימושים לריפוי ומאכל וראו כמה מופלא, מלא חיים מעניין ומפתיע הטבע מתחת לבית. במהלך הסיורים נרקמו קשרים בין תושבים ותושבות עם זיקה משותפת לטבע. הסיורים היו התחלה לחיבורים בין אישיים מתמשכים ומעמיקים.
5. **אירוע "לילה מקומי"** – התקיימה פעילות קמפינג קהילתי בפארק העירוני. הפעילות כללה לינה באוהלים, סיורי לילה להתחקות אחר חיות הבר הליליות בעיר, צפייה בכוכבים בשימוש טלסקופים ומפגש חברתי-קהילתי מגבש ומחזק. האירוע כולו הוכרז כולו ללא שימוש בכלים חד פעמיים וחולקו למשפחות ערכות כלים רב פעמיים.
6. **אומנות של תקווה** – פסיפס של אריחי קרמיקה המיוצרים בתהליך קהילתי חינוכי מעמיק בסדרת סדנאות "הדפסה מהטבע". הסדנאות מועברות לתלמידים וקבוצות קהילה שונות וכוללות:

- סיורים בשכונות העיר וליקוט צמחים מקומיים (גם צמחים יבשים/ צמחי תבלין / צמחי תרבות).
- איסוף הצמחים, שיח, חקר ושיתוף הממצאים מהסיור בין חברי הקבוצה.
- סדנה ריגשית למציאת המילים שמחזקות ומרימות אותנו והפקת יצירת ביניים משותפת.
- עבודה עם חימר ליצירת האריח האישי + הטבעת הצמח שנבחר והטבעת המילה שנבחרה.
- סיום בתהליך של עיבוד וסיכום.

אריחי הקרמיקה האלו נשרפו בסטודיו המשותף של אומני שדרות "אום קולטור" ויצבעו על ידי האומנים המקומיים ובשלב השני יוזמנו התלמידים והקהילה להרכבת היצירה במרחב הציבורי על גבי מקלט שהיה מוזנח ושופץ כחלק מהפרויקט.

תמונה 19: הדרכות טבע וסביבה בבתי הספר בשדרות

תמונה 20: אומנות של תקווה בשדרות – סדנאות לחיזוק החוסן, הטבעת מילים מרפאות וצמחים באריחי קרמיקה

תמונה 21: לילה מקומי בשדרות, קמפינג קהילתי וסדנאות טבע לילי בחורשה במרכז העיר

במועצה האזורית חוף אשקלון -

במועצה האזורית חוף אשקלון התקיים שינוי מהותי במיקוד התוכניות שעד לפני המלחמה עסקו בסיורי גני ילדים אל יישובי העוטף שכמובן לא יכלו להתקיים במצב מלחמה מתמשך.

על כן הוחלט בוועדת ההגוי שתהליך הריפוי והחיבור מחדש למקום של הקהילות שהחלו לחזור ליישובי העוטף יכול להתחיל משיקום הגינות הקהילתיות שנזנחו ונהרסו במהלך חודשי הלחימה הרבים. הוקצה תקציב שווה לכל גינה ונבנתה תוכנית שיקום ופיתוח ייחודית לכל קהילה שחזרה ליישוב. הפעילויות כללו פיסול סביבתית בשיתוף גני הילדים והגיל השלישי, שתילות וזריעות חדשות, גיזום וניקיון, בניית פינות מפגש וכינוס בטבע לקהילה כולה כחלק מחגיגות ראשונות של עשייה ובנייה מרגשת לתושבים לחוזרים לביתם.

בנוסף נבנתה תוכנית הכשרה מקצועית בנושאי סביבה וקיימות לתושבים מתנדבים מפורום פעילי הגינות הקהילתיות בחוף אשקלון שחזרו מהפינוי הממושך ההכשרות כללו: דבוראות ביו דינאמית זריעת פרחי בר בסתיו, גיזום עצים סביבתי ועבודה בבוץ .

תמונה 23: פורום פעילי סביבה, המועצה האזורית חוף אשקלון

תמונה 22: בניית פינות מפגש קהילתיות על ידי הנוער שחזר לנתיב בעשרה

תמונה 24: חגיגות פתיחת הגינה הקהילתית המחודש בכרמיה

מרכז חינוך סביבתי

באיגוד קיים מרכז השתלמויות לחינוך סביבתי, המוכר למתן גמול השתלמויות עבור כלל אוכלוסיות עובדי ההוראה ועובדי המגזר הציבורי. המרכז מהווה זרוע מקצועית משמעותית בהרחבת מעגל ההשפעה של האיגוד, הן בקרב קהילת החינוך והן בקרב בעלי תפקידים ברשויות המקומיות ובמגזר הציבורי. האיגוד הינו הגוף היחיד מסוגו המוכר כמוסד למתן גמול השתלמות בתחום זה, עובדה המחזקת את מעמדו במקצועי ואת אחריותו בהובלת תחום החינוך הסביבתי.

במרכז ההשתלמויות מתקיימים קורסים היברידיים, סמינרים מקצועיים וקורסי סיוור. בהשתלמויות משתתפים משתלמים מכל רחבי הארץ, לרבות מורים בשנת שבתון מטעם הסתדרות המורים וארגון המורים, וכן עובדי המגזר הציבורי. פעילות זו תורמת להעמקת הידע הסביבתי, לפיתוח כלים פדגוגיים עדכניים ולהטמעת עקרונות הקיימות במערכת החינוך ובמגזר הציבורי.

עיקרי הפעילות בשנת 2025

השתלמויות לעובדי הוראה בשנת שבתון (שנת לימודים תשפ"ה)

בשנת 2025 על רקע האתגרים המתמשכים בעקבות מלחמת "חרבות ברזל", התקבלה החלטה להמשיך ולקיים סמינרים מקצועיים לעובדי ההוראה בשנת שבתון, מתוך תפיסה כי דווקא בתקופות מורכבות ישנה חשיבות רבה לחיזוק הקהילה החינוכית ולמתן כלים מקצועיים וערכיים. במהלך השנה התקיימו שלושה סמינרים ביעדים שונים בארץ, בהם השתתפו עשרות עובדי הוראה מכלל רחבי הארץ:

- סמינר אילת - השתתפו 60 משתלמים ומלווים, מתוכם 35 עובדי הוראה.
- סמינר ים המלח - השתתפו 47 משתלמים ומלווים, מתוכם 34 עובדי הוראה.
- סמינר ירושלים - השתתפו 34 משתלמים ומלווים, מתוכם 27 עובדי הוראה.

המשוברים הרבים שהתקבלו מהמשתלמים הדגישו את חשיבות קיומם של הסמינרים בתקופה זו: המשתתפים ציינו בהערכה את האפשרות להתנתק למספר ימים מהמציאות המורכבת, לחוות את הטבע והסביבה באופן בלתי אמצעי ומשמעותי, ולרכוש כלים פדגוגיים יישומיים להמשך עבודתם החינוכית.

תמונה 25: מגוון פעילויות מסמינרים מרוכזים בשנת שבתון תשפ"ה

השתלמות מדברים:

בשנת 2025 הפיק האיגוד השתלמות מדברים ארצית במרכז הכנסים ביד בנימין, בשיתוף המשרד להגנת הסביבה. בהשתלמות השתתפו כ- 140 מדברים מכל רחבי הארץ, אשר העמיקו בהיבטים הסביבתיים של עבודתם, בדגש על השפעות חומרי ההדברה על הסביבה ועל המגוון הביולוגי. התכנים כללו עדכונים מקצועיים, היבטים רגולטוריים וגישות יישומיות לצמצום פגיעה סביבתית, מתוך מטרה לחזק אחריות ולקדם שימוש מושכל ובטוח בחומרי הדברה.

האיגוד רואה בהשתלמות זו צעד משמעותי בקידום מקצועיות ואחריות סביבתית בתחום ההדברה, ופועל להמשך שיתופי פעולה והעמקת ההכשרות גם בשנים הבאות.

תמונה 26: השתלמות מדברים ארצית במרכז הכנסים ביד בנימין

קורס פקחי/ות סביבה:

לאור ההצלחה המרשימה ולביקוש הרב שנרשם בעקבות שני המחזורים שהתקיימו בשנה הקודמת, המשיך האיגוד גם השנה בהפעלת קורס הכשרה ייחודי להסמכת פקחי/ות סביבה לעובדי רשויות מקומיות ומועצות אזוריות מכל רחבי הארץ.

הקורס נבנה במתכונת מקיפה, המשלבת למידה עיונית מעמיקה עם התנסות מעשית בשטח, לרבות סיור מקצועי ייעודי שנועד להקנות למשתתפים כלים יישומיים להתמודדות עם אתגרי האכיפה והפיקוח הסביבתי ברמה המקומית.

במהלך השנה התקיימו שלושה מחזורים של הקורס, כאשר בכל מחזור השתתפו למעלה מ-15 עובדי רשויות מקומיות מרחבי הארץ. היקף ההשתתפות מעיד על הצורך ההולך וגובר בהכשרה מקצועית בתחום ועל חשיבותה של יוזמה זו בחיזוק מערך האכיפה הסביבתית ברשויות המקומיות.

האיגוד רואה בהכשרה זו נדבק מרכזי בחיזוק היכולות המקצועיות ברשויות המקומיות ופועל להרחבת היצע ההשתלמויות בתחום בשנים הבאות, כחלק מתפיסה ארוכת טווח לקידום אכיפה סביבתית מקצועית, אפקטיבית ואחידה.

תמונה 27: קורס פקחי סביבה לעובדי רשויות מקומיות ומועצות אזוריות מכל רחבי הארץ

סיכום מרכז חינוך סביבתי

פעילות מרכז ההשתלמויות מהווה נדבך מרכזי במימוש חזון האיגוד לקידום חינוך סביבתי איכותי ובר־קיימא. באמצעות פיתוח מקצועי מתמשך של עובדי ההוראה ועובדי המגזר הציבורי, מחזק האיגוד את ההון האנושי הפועל בשטח ומטמיע תפיסות סביבתיות עדכניות במערכת החינוך וברשויות המקומיות.

ההשקעה בהעמקת הידע, ביצירת חוויות למידה משמעותיות ובפיתוח כלים פדגוגיים יישומיים תורמת להרחבת מעגלי ההשפעה של האיגוד, ומבססת תשתית מקצועית ארוכת טווח לקידום ערכי הקיימות, האחריות הסביבתית והמעורבות הקהילתית.

המשך פיתוח המרכז והרחבת פעילותו מהווים יעד אסטרטגי גם לשנים הבאות, מתוך מחויבות לשימור רצף הפעילות, למצוינות מקצועית ולהובלה אזורית וארצית בתחום החינוך הסביבתי.

מחלקת תעשייה

תעשייה

בנפת אשקלון מתקיימת פעילות תעשייתית נרחבת ומגוונת בעלת היבטים סביבתיים משמעותיים. האיגוד מטפל במפגעים סביבתיים מתעשיות, עסקים ומוסדות, בשיתוף עם מחלקות שונות ברשויות המקומיות, וכן עם המשרד להגנת הסביבה. מעורבות האיגוד מתמקדת בכלל ההיבטים הסביבתיים הכרוכים בפעילות המפעלים ובתי העסק, לרבות נושאי איכות האוויר, מפגעי ריח, חומרים מסוכנים, פסולת ושפכים תעשייתיים. הפעילות מתבצעת בין היתר על ידי מתן תנאים סביבתיים להיתרי בנייה, מתן תנאים סביבתיים ברישיון עסק, בחינת נהלים סביבתיים פנימיים, פיקוח על יישום החובות הסביבתיות, וככל הנדרש, המלצה למשרד להגנת הסביבה לביצוע אכיפה.

הטיפול במפגעים סביבתיים ומניעתם מתבסס על חוקים ותקנות הקיימים ברמה המקומית והארצית כגון חוקי עזר עירוניים, חוק רישוי עסקים והתקנות מכוחו, החוק למניעת מפגעים, חוק אוויר נקי, חוק חומרים מסוכנים, חוק שמירת הניקיון ועוד רבים.

חומרים מסוכנים

האיגוד פועל לצמצום ולמניעה של אירועי חומרים מסוכנים באמצעות תוכנית פיקוח על המפעלים ושיתוף פעולה עם הרשויות המקומיות, כיבוי אש, משרד הבריאות והמשרד להגנת הסביבה. האיגוד מפעיל מערך כוננות סביבה ומתפקד כמגיב שני באירועי חומרים מסוכנים, 24 שעות ביממה, 7 ימים בשבוע באמצעות שימוש במכשירי ניטור, גילוי וזיהוי ובעזרת כל אמצעי המיגון הנדרשים לטיפול באירועים אלו. נוסף לכך, האיגוד מנהל את תהליכי המוכנות של הרשויות לחירום על ידי השתתפות בתרגילים, בניית תרחישים ובחינת סקרי סיכונים מפעליים.

תחנות הכוח שבפיקוח האיגוד

האיגוד מפקח על תחנות הכוח הן בשלבי התכנון והן בשלבי ההפעלה בנפת אשקלון. לצורך כך האיגוד פועל בכמה מישורים:

- בחינה וניתוח של נתוני הפליטה מהארובות של 9 תחנות הכוח שבתחומי נפת אשקלון שמועברים למרכז הבקרה באיגוד.
- השתתפות נציגי האיגוד בוועדות ההיגוי המחוזיות והארציות.
- פיקוח בשיתוף המשרד להגנת הסביבה על עמידה בתנאי היתר הפליטה של תחנות הכוח בתחום נפת אשקלון.

רשות מקומית	שם התחנה	הספק חשמלי (מגה-וואט)
אשקלון	רוטנברג	2,290
אשקלון	תחנת הכוח במתקן ההתפלה אשקלון	85
אשקלון	דוראד אנרגיה	840
מ.א. באר טוביה	IPM	450
מ.א. יואב	צפית	580
מ.א. יואב	דליה אנרגיות	912
קריית גת	א.ו. פי. סי תחנת הכוח גת	73
מ.א. שפיר	איתן	40
מ.א. שפיר	צומת אנרגיה	396

טבלה 9: רשימת תחנות הכוח בנפת אשקלון אשר ברשותם היתר פליטה לאוויר

פיקוח ואכיפה

כדי לבחון אם המפעלים עומדים בתנאים הקבועים בתנאי רישיון העסק, היתרי רעלים, היתרי פליטה והוראות דין אחרות, מחלקת תעשייה מבצעת סיורי פיקוח במפעלי תעשייה.

בנפת אשקלון יש יותר מ-1,000 עסקי C (בעלי השפעות מקומיות בעיקר) וכ-1,300 מפעלי A ו-B (בעלי השפעות סביבתיות רחביות יותר מעסקי C).

הטיפול במפגעים סביבתיים מתבסס על חוקים סביבתיים ותקנות הקיימים ברמה המקומית וברמה הארצית, כגון חוקי עזר עירוניים, חוק רישוי עסקים ותקנות מכוחו של החוק למניעת מפגעים התשכ"א-1961.

אסבסט

האיגוד מקבל פניות ציבור בנושא אסבסט, שבמרבית המקרים מתייחסות לגגות או סככות במבנים פרטיים, מבני לולים, רפתות ומבני ציבור שנפגעו או נשרפו. כמו כן, פניות ציבור ופניות מרשויות בנוגע למפגעי אסבסט המושלכים בשטחים פתוחים. הפניות מטופלות לפי הוראות החוק למניעת מפגעי אסבסט ואבק מזיק, התשע"א-2011.

מפגע אסבסט מוגדר כאשר מתקיימים אחד או יותר מהמקרים הבאים:

- פליטה של אבק נראה לעין הנגרמת מעבודת אסבסט.
- אסבסט צמנט שרוף או מרוסק וכן אסבסט צמנט שבור במידה ניכרת.
- אסבסט פריך חשוף לאוויר.
- מצבור של פסולת אסבסט חשוף לאוויר.

במקרה של אירוע או פנייה הנוגעת למפגע אסבסט, האיגוד מסייע לרשויות ולבעלי השטח במתן הנחיות לפינוי האסבסט על-פי הוראות החוק. כמו כן, האיגוד מבצע סיורי פיקוח לבדיקת הטיפול במפגעים אלו.

תמונה 28: מפגע אסבסט מושב נגה במועצה אזורית לכיש

מחלקת רישוי עסקים

רישוי עסקים

האיגוד פועל בתחום רישוי עסקים מתוקף חוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968 והסמכת עובדים כנותני אישור ברישוי עסקים ומפקחי רישוי עסקים. האיגוד פועל מול 10 רשויות הרישוי בנפה, בתיאום ובשיתוף פעולה עם המשרד להגנת הסביבה לפי הצורך.

נכון לסוף שנת 2025, באיגוד 3 עובדים המוסמכים כנותני אישור ברישוי עסקים ו-3 מוסמכים כמפקחים.

חוק רישוי עסקים קובע שלושה סוגי תנאים:

- תנאים מוקדמים - תנאים אותם העסק נדרש לקיים לפני שיינתן הרישיון.
- תנאים ברישיון - תנאים אותם העסק נדרש לקיים במסגרת הרישיון.
- תנאים נוספים ברישיון - תנאים שהוספו לתנאים ברישיון או למפרט האחיד.

שם הפריט	קוד פריט	מספר קבוצת רישוי
מילוי מכלים ומכליות	א2.1	2 - דלק ואנרגיה
אחסונו, למעט במיתקן גז לצריכה עצמית כהגדרתו בחוק הגז	ב2.1	
תיקון מכלים	ה2.1	
תחנת תדלוק בגז	ז2.1	
שינועו במכליות	ח2.2	
בית מטבחיים, בית נחירה, בית שחיטה	3.1	3 - חקלאות, בע"ח
הדברה חקלאית בין בכלי טיס ובין בכלים אחרים וניקויים	ב3.3	
מכירתם של חומרי הדברה, חומרי רעש לשימוש חקלאי	ג3.4	
בית קירור לבשר, דגים, עופות, ביצים ומוצריהם	א4.3	4 - מזון
בית קירור למזון אחר ומרכיביו	ב4.3	
טיפול בבשר גולמי ואריזתו - ביכולת ייצור שאינה עולה על 5 טונות ליום	ז4.4	
מזון ומרכיביו לרבות משקאות וחומרי גלם - ייצורו, עיבודו, אריזתו - מחומרי גלם מן החי ביכולת ייצור שאינה עולה על 5 טון ליום;	14.6	

ייצור, עיבוד, אריזתו – מחומרי גלם שאינם מן החי ביכולת ייצור העולה על 5 טונות ליום ושאינה עולה על 50 טונות ליום		
אשפה ופסולת, למעט פסולת חומרים מסוכנים - איסופה, הובלתה	ב5.1	5 - מים ופסולת
שפכים וקולחין - הובלתם במכליות	ב5.3	
מכבסה, ניקוי יבש, לרבות הפעלת מכונות כביסה וייבוש אוטומטיות שלא בבניין מגורים לשימוש הדיירים	6.4	6 - מסחר ושונות
בית מלון, פנסיון, אכסניה וכיו"ב	א7.1	7 - עינוג ציבורי
בית אבות	ג7.1	
כלי שיט המשמש לעינוג ציבורי	ח7.7	
הסעת נוסעים וכן מקום המשמש לניהול העסק או לשליטה בו חניון מקורה או תת-קרקעי, ששטחו מעל 500 מ"ר שהוא בתשלום או פתוח לקהל הרחב, למעט חניון המשמש את עובדי או דיירי הבניין בלבד	א8.4	8 - רכב ותעבורה
או דיירי הבניין בלבד	ז8.6	
כלי רכב, ציוד מכני הנדסי (צמ"ה) - חלקים משומשים - פירוקם מהרכב	ב8.7	
כלי שיט - השכרתם, אחסונם	א8.8	
מוסך - מכונאות כללית, פחחות וצביעה (לרבות כלי רכב המונעים בגז)	א8.9	
אבני חן, יהלומים - ליטושם, עיבודם	10.1	10 - תעשייה, מלאכה, כימיה ומחצבים
דשנים - אחסונם	ב10.6	
הכנתם, ייצורם, עיבודם של אבן ושיש	ג10.7	
הכנתם, ייצורם, עיבודם של בלוקים	ד10.7	
חומרי חיטוי או ניקוי - אחסונם שלא לצורך מכירה במקום, למעט בעסק שיכולת האחסון המרבית שלו היא עד 5 טונות	ב10.8	
חומר גלם, מוצר, מכשיר או חלקיו שאינם טעוני רישוי לפי פרט אחר בתוספת זו - ייצור, עיבוד, צביעתו, הרכבתו, ציפוי, השחזתו, הדפסה עליו, תיקונו	10.9	
חומרים מסוכנים, כהגדרתם בחוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג-1993, לרבות חומרים רדיואקטיביים ופסולת חומרים מסוכנים - אחסונם	ב10.10	
חומרים מסוכנים, כהגדרתם בחוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג-1993, לרבות חומרים רדיואקטיביים ופסולת חומרים מסוכנים - מכירתם	ג10.10	

חומרים מסוכנים, כהגדרתם בחוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג-1993, לרבות חומרים רדיואקטיביים ופסולת חומרים מסוכנים - איסופם, שינועם	10.10ד	
מתכת, מוצריה, מוצרים בעלי מרכיב מתכתי, גרוטאות מתכת - מסגריה	10.14ג	
מתכת, מוצריה, מוצרים בעלי מרכיב מתכתי, גרוטאות מתכת - גריטטם	10.14ז	
עץ ומוצריו - ייצור רהיטים	10.16ב	

טבלה 10: הפריטים להם קיימת הסמכה והינם בטיפול של האיגוד

בנוסף, לעיתים נדרש האיגוד על ידי רשויות הרישוי במתן תנאים סביבתיים לעסקים המתקיימים מהם מפגעים סביבתיים ושאינם טעוני רישוי על פי צו רישוי עסקים או שאינם נדרשים בתנאים סביבתיים על פי צו רישוי עסקים, כגון מכוני שטיפת רכב ומסעדות.

רישוי

בקשות רישוי מתקבלות באיגוד בתיבת מייל ייעודית לתחום רישוי עסקים. בקשות מתקבלות ממחלקות רישוי עסקים של הרשויות בנפה. במהלך שנת 2025 טיפל האיגוד ב-50 בקשות רישוי. מהן, 49 – נשלחו תנאים ברישיון לרשות הרישוי, 1 – נשלח סירוב לרשות הרישוי.

במהלך 2025 החל סבב פגישות עם מנהלי רשויות הרישוי ועם רכזי ופקחי הסביבה ברשויות, במטרה לייצר ריענון לבעלי תפקידים חדשים ברשויות ובאיגוד ולהמשך רציפות בשיתופי הפעולה. פגישות אלו ימשכו להתקיים גם בשנת 2026 ובכוונת האיגוד להפוך אותן לשגרת העבודה של תחום רישוי עסקים באיגוד.

מחלקת תכנון סביבתי

תכנון סביבתי

פעילות איגוד ערים לאיכות הסביבה בתחום התכנון הסביבתי מתמקדת בעבודה מול עשר הוועדות המקומיות לתכנון ובנייה, הוועדות הן:

- 4 ועדות עירוניות באשקלון, קריית גת, קריית מלאכי ושדרות.
- 5 ועדות מקומיות במועצות אזוריות יואב, באר טוביה, שפיר, לכיש וחוף אשקלון.
- ועדה מרחבית נגב מערבי, האחראית על הנושאים התכנוניים של המועצה האזורית שער הנגב.

נציגי האיגוד משתתפים בישיבות הוועדות המקומיות והמרחביות בתפקיד יועצים סביבתיים, ומביאים את עמדת האיגוד בכל נושא בעל היבטים סביבתיים. תפקידנו לייעץ לוועדות התכנון ולהגן על האינטרסים הסביבתיים כפי שהם באים לביטוי בתוכניות מתאר, תוכניות מפורטות ובתוכניות להיתרי בנייה – לרבות אזורי תעשייה, מפעלים, מחסנים, מתקנים הנדסיים, משקי בעלי-חיים, מבני ציבור ומגורים.

כל תוכנית בנייה באזורי תעשייה, מתקני תשתיות, או כל תוכנית אחרת שעשויה להשפיע על הסביבה ובפרט באזורים רגישים סביבתית. נבדקת על-ידי אנשי המקצוע באיגוד ומקבלת התייחסות סביבתית כתנאי לאישור היתר הבנייה.

בנפת אשקלון פועלים 17 אזורי תעשייה. כל מפעל המבקש לקום, לבצע שינוי תפעולי או להרחיב את פעילותו, נדרש ליישם את הטכנולוגיות הזמינות הטובות ביותר (BAT – Best Available Techniques), כתנאי לעמידה בדרישות הסביבתיות.

פרויקטים בעלי פוטנציאל השפעה ניכרת על הסביבה נדרשים להכין מסמכים סביבתיים מתאימים לרבות מסמך סביבתי, תסקיר השפעה על הסביבה או חוות דעת סביבתית. מסמכים אלו נועדו להעריך את ההשלכות הסביבתיות של הפרויקט בשלב תכנוני מוקדם, ולאפשר קבלת החלטות מושכלת.

האיגוד פועל בגישה יוזמת ושואף להרחיב את מעורבותו בתהליכי התכנון בשלביהם המוקדמים, על מנת לשלב את ההיבטים הסביבתיים בתוכניות הבינוי והפיתוח באופן מיטבי – לטובת תושבי הנפה והמערכות האקולוגיות הפועלות בה.

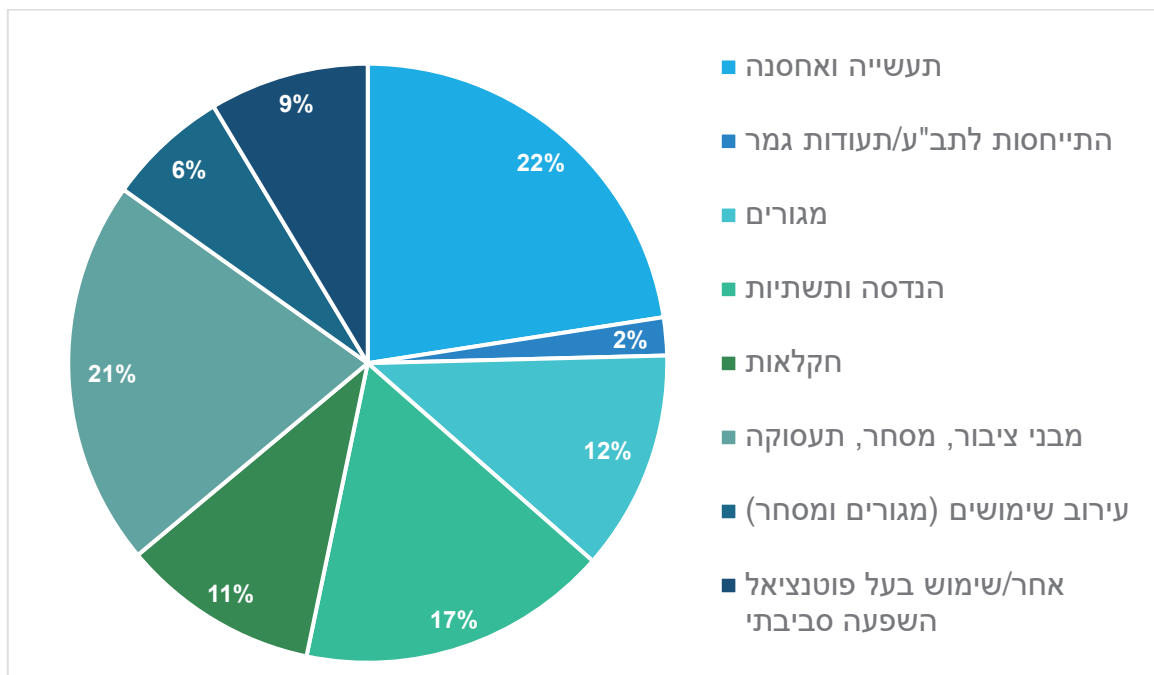
בשנת העבודה 2025 חלה עליה משמעותית במספר ההתייחסות הסביבתית מטעם האיגוד. כ-64% יותר בקשות משנת העבודה 2024 והצפי לשנת העבודה 2026 אף גדול יותר.

פעילות האיגוד בתחום התכנון הסביבתי בשנת 2025:

פעילות איגוד ערים לאיכות הסביבה בתחום התכנון הסביבתי כללה השנה מגוון רחב של פעולות מקצועיות:

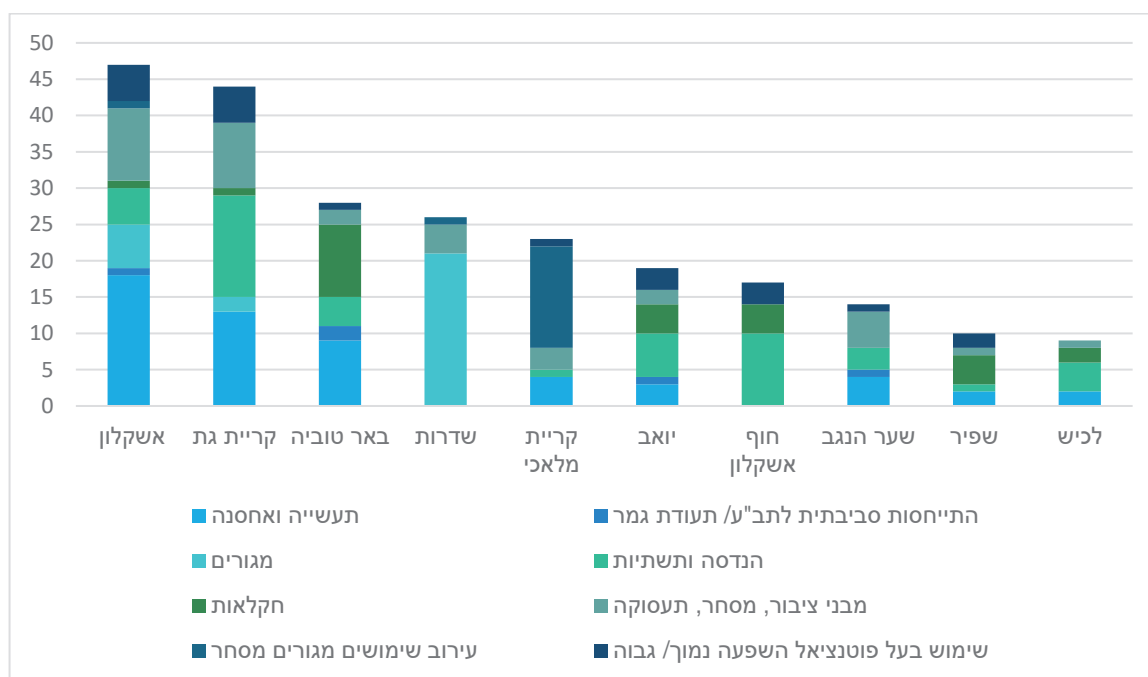
- ליווי וייעוץ סביבתי שוטף לעשר הוועדות המקומיות לתכנון ובנייה.
- השתתפות בוועדות תכנון נושאיות, ובהן הוועדה הסטטוטורית של מנהלת מרחב שקמה.
- השתתפות בישיבות הוועדה המחוזית ובוועדות נוספות הנוגעות לשטחי האיגוד.
- מתן חוות דעת סביבתית לתוכניות, היתרי בנייה, תעודות גמר וכלל ההליכים הסטטוטוריים-תכנוניים הרלוונטיים.
- מעורבות בוועדות ארציות שונות בקידום תכניות להתחדשות עירונית.
- סיוע וקידום תוכניות פיתוח עירוניות ואזוריות-כפריות באמצעות קולות קוראים לפיתוח המרחב הכפרי-יישובי.
- השתתפות בפורום שטחים פתוחים לשיקום ולפיתוח פיזי וסביבתי של חבל התקומה והיישובים שנפגעו בו.
- השתתפות בפורום מתכננים סביבתיים מקומיים- מפגש מתכנני יחידות סביבתיות ואיגודי ערים לצורך ריענון ועדכון הנחיות סביבתיות .
- קיום סיורים במרחב הנפה לצורך קידום הליכי רישוי בבנייה.

במהלך שנת 2025 נבדקו וניתנו התייחסויות סביבתיות ל-244 היתרי בנייה:

תרשים 11: מספר בקשות להיתרי בנייה בשנת 2025 בנפת אשקלון על פי נושאים

מתרשים לעיל ניתן לראות כי רוב ההתייחסויות הסביבתיות להיתרי בנייה שניתנו בשנת 2025 היו עבור תעשייה ואחסנה (22%), בעיקר עקב קידום בקשות לפיתוח אזורי התעשייה תוך דגש על אזורי התעשייה הגדולים באשקלון ובקריית גת. בנוסף, חלק ניכר מההתייחסויות עסק במבני ציבור, מסחר ותעסוקה (21%), הדומים באופיים להתפתחות אזורי התעשייה. נתח משמעותי נוסף נרשם בתחום ההנדסה והתשתיות (17%), המשקף את היקף עבודות התשתית המתבצעות במרחב. כמו כן, נרשמה עלייה בבקשות בתחום המגורים (12%) ועירוב שימושים – מגורים ומסחר (6%) – נתון המשקף את פיתוח הערים הגדולות במסגרת הסכמי הגג עם הממשלה. בשנה זו ניתנו התייחסויות וחוות דעת לתב"עות ותעודות גמר בשיעור של 2% (5 היתרים).

תרשים 12: מתן התייחסות סביבתית להיתרי בנייה בשנת 2025 בנפת אשקלון בפילוח לפי רשויות ונושאים מהתרשים לעיל ניתן לראות את פילוח ההתייחסויות הסביבתיות להיתרי בנייה בשנת 2025 לפי רשויות ונושאים.

ניתן לראות מנתוני התרשים כי רוב הבקשות להתייחסויות סביבתיות מופנות לאיגוד מהערים הגדולות באופן יחסי לגודל הרשויות. עוד מהנתונים ביחס לסדר גודל הבקשות המתקבלות היא העובדה כי הרשויות אשקלון וקריית גת מובילות בהפניות להתייחסות סביבתית בתחומי התעשייה, ההנדסה, תשתיות ומבני ציבור ביחס לשדרות שמובילה בתחום המגורים. עובדות אלו מתיישרות עם נתוני השטח וההתאמה לפיזור אזורי התעשייה בשטחי האיגוד וכן הרחבות היישובים. במועצה האזורית חוף אשקלון ניתן לראות מספר בקשות גדול בתחום ההנדסה והתשתיות וזאת בשל העובדה כי באזור זה קיימת התפתחות ענפה של הקמת מתקני תשתית לייצור אנרגיה ירוקה במרחב הכפרי, לאור תיקוני פרק האנרגיה בתמ"א 1.

נושאים תכנוניים עיקריים בשנת 2025

פארק טבע עירוני קריית מלאכי

איגוד ערים לאיכות הסביבה נפת אשקלון מלווה מקצועית את עיריית קריית מלאכי בקידום פרויקט להקמת פארק טבע עירוני, במסגרת קול קורא של הקרן לשמירה על שטחים פתוחים ובשיתוף רשות ניקוז ונחלים שורק לכיש. הפרויקט מתמקד בשדרוג ושיקום אקולוגי של הפארק העירוני הקיים, פיתוח מערך שבילים וחיבורו למרחב העירוני ולתוואי נחל האלה. מהלך זה נועד לחזק את הקשר בין העיר למרחב הפתוח הסובב אותה, ליצור רצף שטחים פתוחים עד לנחל ולהסב את הפארק לתשתית טבע עירוני המשמשת כמסדרון אקולוגי וכמרחב פנאי ונופש לתושבי העיר, תוך שיקום נופי ושמירה על ערכי טבע ונוף מקומיים.

פארק טבע עירוני בשדרות

האיגוד מלווה את עיריית שדרות בתכנון והקמת פארק טבע עירוני מכוח קול קורא 18386 "תקומה טבע", אשר עיקר עיסוקו שיקום אקולוגי בשטחים הפתוחים הסמוכים למרחבים העירוניים והכפריים, תכנון אתרי טבע עירוניים, כפריים או מרחביים והקמתם, בשיתוף הקהילות המקומיות ועריכת מיזמים חינוכיים ופעילות להעצמה של הקהילות באמצעות הטבע. הקו"ק הוא תולדה של החלטת ממשלה 1699" התכנית האסטרטגית לשיקום, לחידוש ולפיתוח חבל תקומה ואוכלוסייתו לשנים 2024-2028 ותיקון החלטת ממשלה". האיגוד פועל מטעם עיריית שדרות לקידום אתר טבע עירוני במסגרת הקול קורא והגיש בקשה לתמיכה מהמשרד להגנת הסביבה. תכנון והקמת אתר טבע עירוני בשדרות ייעשה תוך שיקום השטחים הפתוחים בחבל תקומה המתאפיינים בערכיות אקולוגית ונופית. השטח שנבחר ואושר על ידי המשרד להגנת הסביבה במסגרת הקו"ק משתרע על כ- 300 דונם בצפון-מזרח שדרות, ובתחומו עובר ערוץ נחל מקומי, וכולל שילוב הקהילה המקומית, גופים חבירים נוספים, שיקום אקולוגי, הקמת מרכז מבקרים (כ 341 מ"ר) והקמת מוקדים מרכזיים כגון: אגנים לחים, שבילים, פרגולות, גשרים, מתקני ישיבה, שילוט וכיו"ב.

מנהלת שקמה והוועדה הסטטוטורית של נחל שקמה

מזה מספר שנים האיגוד לוקח חלק במנהלת נחל שקמה המופקדת על יישום ובקרת ביצוע תכנית האב לשימור השטחים במרחב נחל שקמה והנחיותיה. במהלך שנת 2025 השתתף האיגוד בוועדות התכנון בממשקים שונים לשמירה על השטחים הפתוחים, וכן השתתף ובחן תוכניות והיתרי בנייה במסגרת וועדת משנה סטטוטוריות של פארק שיקמה.

מנהלת תקומה

במסגרת החלטת הממשלה מס' 980, הוחלט על הקמת מנהלת תקומה לשיקום אקולוגי, להגנה על השטחים הפתוחים וכן לפיתוח פיזי סביבתי וקהילתי של חבל התקומה והיישובים שנפגעו בו. במהלך השנה איגוד ערים לקח חלק בפורום זה לאור החשיבות להיות חלק מתהליך השיקום הפיזי והקהילתי של חבל ארץ זה לאחר האירועים שהתרחשו. מטרת המנהלת היא לתת מענה להיבטים הסביבתיים תוך שימת דגש על פיתוח מקיים, ניהול שטחים פתוחים ושיקומם.

אזור תעשייה דרומי אשקלון

במהלך שנת 2025, פעל האיגוד כגורם מקצועי מלווה לעיריית אשקלון בגיבוש התוכנית המעודכנת לאזור התעשייה הדרומי. הפעילות התמקדה בבחינת בקשות להיתר תחת מגבלות סעיפים 77-78 לחוק התכנון והבנייה (אשר פורסמו ביוני 2023), במטרה למנוע הקמת תעשיות בעלות פוטנציאל זיהום משמעותי בתקופת הביניים.

יעדים אסטרטגיים בחוות הדעת הסביבתיות:

- שיפור איכות האוויר: יצירת אבחנה מבנית ורגולטורית בין תעשייה מזהמת לתעשייה זעירה, במטרה לצמצם מטרדים קיימים ולמנוע חדשים.
 - הגנה על משאבי מים: הבטחת מרחקי הפרדה סטטוטוריים מאתר הקידוח "שיקמה", בדגש על בחינת ההשפעות הנגזרות מהתרחבות אזור התעשייה לכיוון דרום-מערב.
 - בקרה מוקדמת: מתן התייחסויות מקדמיות המבטיחות עמידה בקריטריונים סביבתיים מחמירים (Pre-screening) עוד בטרם קידום הבקשות בוועדה המחוזית.
- האיגוד רואה בעדכון התוכנית הזדמנות להסדרת המרחב התעשייתי, תוך איזון בין פיתוח כלכלי והתרחבות המפעלים לבין שמירה על בריאות הציבור ואיכות הסביבה.

מחלקת פיקוח ואכיפה

פיקוח אכיפה וחירום

אגף פיקוח, אכיפה וחירום באיגוד מהווה את הזרוע הביצועית לאיתור, מניעה וטיפול במפגעים סביבתיים בשטחי הנפה. פעילות האגף משלבת פיקוח שוטף בשטח, הפעלת סמכויות אכיפה, טיפול באירועי חירום סביבתיים ושיתופי פעולה עם רשויות מקומיות, משרדי ממשלה וגורמי אכיפה נוספים. בשנת 2025 נמשכה פעילות האגף לצד שגרת החירום הנובעת ממלחמת "חרבות ברזל", תוך שמירה על רציפות תפקודית ומתן מענה למפגעים סביבתיים ברחבי הנפה.

האגף פועל לאיתור, מניעה ואכיפה של מפגעים סביבתיים במרחב הציבורי, בדגש על אזורי תעשייה, שטחים פתוחים ואזורי פיתוח. במסגרת זו מבוצעים סיורי פיקוח שוטפים בכל 17 אזורי התעשייה בתחומי האיגוד, במטרה לאתר השלכות פסולת, הזרמות תשטיפים ומפגעים סביבתיים נוספים.

נוכח תנופת הבנייה בערי הנפה, מתבצעים סיורים גם באזורי פיתוח והרחבה עירונית לצורך איתור השלכות פסולת בניין, הזרמות תשטיפים ופסולת נזולית ממשאיות בטון ומשאבות.

בנוסף, האגף מספק מענה מקצועי למחלקות האיגוד ולרשויות המקומיות, במטרה להבטיח טיפול יעיל במפגעים סביבתיים ושמירה על איכות הסביבה ובריאות הציבור.

במהלך שנת 2025 בוצעו, בין היתר, הפעילויות הבאות:

- מתן מענה להחלטות ממשלה בנושאי פיקוח, אכיפה וחירום.
- טיפול בפניות ציבור בנושאים סביבתיים.
- סיוע לרשויות המקומיות בטיפול במטרדים ובמפגעים סביבתיים.
- שיתוף פעולה עם גורמי האכיפה ברשויות המקומיות למיקסום המענה המקצועי.
- קיום מבצעי אכיפה משותפים עם המשטרה הירוקה של המשרד להגנת הסביבה.
- סיוע לרשויות בתרגילי היערכות לחירום והכנה לביקורות של פקע"ר ורח"ל.
- חיזוק מתווה העבודה המשותף עם גורמי האכיפה הממשלתיים הפועלים בשטח הנפה.
- חיזוק וביסוס פעילות רשת "קורים".
- חיזוק והפצת תו"ל של האכיפה הסביבתית לגורמי שיתוף הפעולה.
- סיוע לרשויות בהיערכות לאירועי זיהום ים משמן.
- הפעלת מערך אכיפה ומתן ברירות משפט בעבירות סביבתיות.
- בניית תיקי חקירה לצורך הליכים משפטיים.
- ייזום מבצעי אכיפה ממוקדים בתחומי מוסכים, פנצ'ריות ומכוני שטיפת רכבים, בשיתוף גורמי רישוי עסקים ומשטרה.
- ייזום מבצעי אכיפה בתחום חוק הפיקדון על מכלי משקה.
- סיורי פיקוח שוטפים באזורי תעשייה לאיתור ואכיפת מפגעים סביבתיים.
- השתתפות בתרגילים ייעודיים לטיפול באירועי חומרים מסוכנים.

תמונה 28: כנס שותפויות גורמי אכיפה, מועצה אזורית שפיר

סיוע למחלקות האיגוד ועבודה משותפת עם גורמים סביבתיים

אגף הפיקוח, אכיפה וחירום פועל בשיתוף פעולה הדוק עם מחלקות האיגוד ועם גורמי מקצוע נוספים, במטרה לחזק את פעילות הפיקוח הסביבתי ולהבטיח טיפול יעיל במפגעים.

במסגרת זו בוצעו הפעילויות הבאות:

- סיוע למחלקת תעשייה בסיוור פיקוח במפעלים בתחומי הנפה.
- סיוע למחלקת רישוי עסקים ותכנון סביבתי בסיוור שטח לקראת מתן היתרי בנייה ותנאים למתן רישיון עסק.
- סיוע למחלקת תשתיות בסיוור פיקוח בתחומי אגרואקולוגיה, שפכים ופסולת.
- סיוע למחלקת איכות אוויר, קרינה ורעש בטיפול במפגעי אבק וריח.
- סיוע משותפים עם גורמי המקצוע במחוז דרום של המשרד להגנת הסביבה.
- שיתוף פעולה עם איגודי ערים וגופי סביבה נוספים בטיפול במטרדים חוצי גבולות.
- סיוע לרשויות האיגוד בהיערכות לשעת חירום.
- מתן מענה מקצועי למפקחי המשטרה הירוקה באירועים סביבתיים.

תמונה 30: השתתפות בתרגיל חומ"ס כבה שהתקיים
בברזילי אשקלון

תמונה 29: פינוי אתר השלכת פסולת

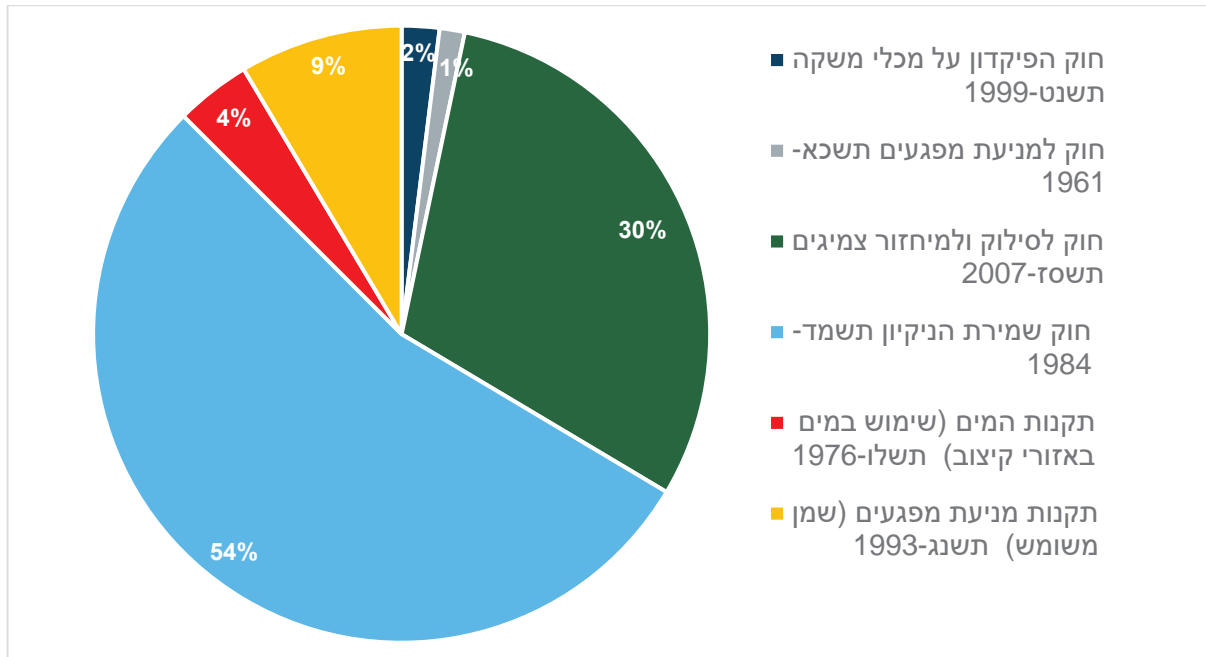
ביצוע מבצעי אכיפה משותפים עם המשטרה הירוקה וגורמי אכיפה נוספים

במהלך השנה התקיימו מבצעי אכיפה משותפים עם המשטרה הירוקה של המשרד להגנת הסביבה ועם גורמי אכיפה נוספים, בהתאם למועדי השנה ולמאפייני הפעילות העונתיים.

בין הפעילויות שבוצעו:

1. פעילות פיקוח ואכיפה במשחטות ברחבי הנפה (כארבע משחטות) לקראת חגי תשרי, חג הפסח ויום העצמאות.
2. פעילות פיקוח ואכיפה לקראת ל"ג בעומר, הכוללת איתור מערומי פסולת וגזם המיועדים לשריפה וטיפול במפגעים.
3. מבצעי פיקוח ואכיפה בתקופת פעילות בתי הבד בשטח הנפה, לבחינת פעילות תקינה וטיפול במפגעי פסולת.
4. סיוע למשטרה הירוקה בפעילות לאיתור אתרי פסולת פיראטית ואתרי מיחזור בלתי מוסדרים, במטרה למנוע זליגת פסולת אלקטרונית לשטחי הרשות הפלסטינית ושריפתה שם.

בנוסף, ניתן סיוע למפקחי המשטרה הירוקה בבניית תיקי חקירה בשטחי הנפה. במהלך השנה התקיימו מבצעי אכיפה משותפים עם המשטרה הירוקה ועם שוטרי מג"ב, תוך הרחבת שיתוף הפעולה עם מערך המש"קים במועצות האזוריות: לכיש, שפיר, שער הנגב, חוף אשקלון, יואב ובאר טוביה. פעילות זו כללה טיפול בפניות ציבור ובמפגעים סביבתיים כגון: השלכת פסולת, השלכת פסולת חקלאית, שריפות וזיהום אוויר.

תרשים 13: סעיפי ברירות המשפט שנמסרו במהלך שנת 2025 לפי חוקים ותקנות

תמונה 31: מבצע אכיפה בתחום מוסכים, קריית גת

תמונה 32: מבצע אכיפה בתחום מוסכים, פנצ'ריות ושטיפות רכבים, שדרות

תמונה 33: פינוי פסולת חקלאית, עוטף עזה

שפכים

שפכים כוללים פסולת נוזלית ממקורות ביתיים, עירוניים, חקלאיים ותעשייתיים, ועלולים להכיל מזהמים הפוגעים בסביבה ובבריאות הציבור. בהתאם לכך, נקבעו תקנות המסדירות את אופן הטיפול בשפכים במטרה למנוע זיהום קרקע מקורות מים.

איגוד הערים פועל בשיתוף המשרד להגנת הסביבה ומשרד הבריאות לביצוע סיורי ביקורת במכוני טיהור שפכים (מט"שים) בתחומי הנפה, בדגש על מניעת מטרדי ריח ופיקוח על פעילותם התקינה של המתקנים. בנוסף, האיגוד מפקח על הזרמות קולחין לנחלים, בהיתר או שלא בהיתר, ומשתתף בשימועים הנערכים בעקבות הזרמות בלתי חוקיות.

במספר רשויות בנפה קיימים אתגרים בתחום תחזוקת תשתיות השפכים, אשר הביאו במקרים מסוימים לאירועי הזרמת שפכים למרחב הציבורי ולנחלים. האיגוד פועל מול הרשויות הרלוונטיות לקידום פתרונות ולהפחתת הסיכוי למפגעים סביבתיים.

נחלים

בתחומי האיגוד עוברים מספר נחלים מרכזיים, בהם: נחל שקמה, נחל לכיש, נחל האלה ונחל חנון. האיגוד משתתף בוועדת ההיגוי לאגן שקמה, הפועלת לקידום פתרונות לבעיות סביבתיות ולמפגעים המשפיעים על המערכת האקולוגית ועל איכות חיי התושבים.

האיגוד פועל למניעת זיהום נחלים כתוצאה מהזרמות שפכים והשלכת פסולת, ומנהל אירועי חירום של הזרמות לנחלים. במסגרת פעילות זו מסייע האיגוד לרשויות המקומיות ולתאגידי המים בטיפול באירועי הזרמה בלתי חוקיים ובהפקת לקחים מאירועים חוזרים.

יצוין כי הזרמה לנחלים, לרבות הזרמת קולחין ושפכים אסורה על פי חוק המים, התשי"ט - 1959, אלא אם ניתן לכך היתר בהתאם להוראות החוק.

הדברה ולחימה במזיקים

כיום מדיניות האיגוד היא לאפשר חקלאות בקרבת מגורים תוך כדי התחשבות מרבית מצד החקלאי בשימוש בחומרי הדברה המורשים על פי חוק, שמירת מרחקי בטיחות, כיווני רוח ועוד, כל זאת תוך יישום הנחיות המשרד להגנת הסביבה ורשות הטבע והגנים בנושא. התייחסות האיגוד לנושא מתבצעת בגיבוש מתן תנאים סביבתיים להיתרי בנייה, מענה לפניות ציבור ובדיקה ופיקוח בשטחים החקלאיים.

פרויקט מיפוי ופיקוח סביבתי על מפעלי שיש בתחום הנפה

במסגרת תכנית העבודה לשנת 2025 בוצע פרויקט ייעודי למיפוי ולפיקוח על מפעלי חיתוך ועיבוד שיש בתחום נפת אשקלון. הבחירה בענף זה התבססה על הפוטנציאל להשפעות סביבתיות הנלוות לפעילותו, בעיקר בהיבטי פליטות אבק מינרלי ובוצת חיתוך הנוצרת בתהליכי העיבוד.

במסגרת הפרויקט נאספו נתונים ממחלקות רישוי עסקים ברשויות המקומיות, ובוצעו ביקורות יזומות במפעלים פעילים בענף. במהלך השנה בוצעו **11 ביקורות במפעלי חיתוך ועיבוד שיש**, ברשויות הבאות: אשקלון, קריית גת, קריית מלאכי, באר טוביה ושדרות.

הביקורות התמקדו בבחינת עמידת המפעלים בתנאים הסביבתיים שנקבעו ברישיון העסק, ובדגש על ניהול בוצת חיתוך ומי תהליך, קיום מערכות שיקוע ומחזור מים, מניעת פליטות אבק והסדרת משטחי עבודה אטומים.

ממצאי הביקורות הצביעו על קיומן של תשתיות סביבתיות בסיסיות ברוב המפעלים שנבדקו, לצד פערים נקודתיים בתחזוקה ובהטמעת תנאים סביבתיים במסגרת רישיון העסק, המחייבים המשך מעקב ופיקוח.

הפרויקט אפשר יצירת תמונת מצב עדכנית של פעילות הענף בתחום הנפה וזיהוי מוקדם של מוקדי סיכון סביבתיים פוטנציאליים, ומהווה בסיס להמשך פעילות פיקוח, הסדרה והטמעת דרישות סביבתיות במפעלי הענף.

תמונה 34: מפעל לחיתוך ועיבוד שיש

תמונה 36: תשתית לקייה להובלת תשטיפים תעשייתיים במפעל לחיתוך ועיבוד שיש

תמונה 35: מכונת CNC במפעל לחיתוך ועיבוד שיש

מבצע אכיפה חוק הפיקדון על מכלי משקה, בתחום הנפה.

במהלך שנת 2025, כחלק מפעילות אגף פיקוח, אכיפה וחירום בשיתוף עם מחלקת פסולת ומחזור בוצעו ביקורות אקראיות לבחינת עמידת בתי עסק בהוראות **חוק הפיקדון על מכלי משקה, התשנ"ט-1999**, בסופרים ומכולות בתחום הנפה. מטרת הביקורות הייתה לבחון את יישום הוראות החוק ואת היערכות בתי העסק לקליטת מכלי משקה החייבים בפיקדון.

במהלך השנה בוצעו 12 מבצעי אכיפה, במסגרתם נבדקו כ- 48 סופרים ומכולות. ממצאי הביקורות העלו כי בחלק מבתי העסק לא מתקיימות במלואן הוראות החוק.

לאור הממצאים שעלו, הוחלט להרחיב את פעילות הפיקוח בנושא ולשלב אותו כפרויקט ייעודי בתוכנית העבודה לשנת 2026, אשר יכלול מיפוי מלא של בתי העסק בתחום הנפה וביצוע מבצעי אכיפה יזומים לאורך כל השנה.

תמונה 37: מבצע אכיפה על חוק הפיקדון מכלי משקה

דו"ח שנתי 2025

איגוד ערים
לאיכות הסביבה
נפת אשקלון

אשקלון - קריית גת - שדרות - קריית מלאכי - באר טוביה
חוף אשקלון - לכיש - שפיר - יואב - שער הנגב